

mimari hafıza

Mimarlık Kültür Dergisi | Sayı 5 | Mayıs 2020

Bir Mimar Bir Üslûp
Jorn Utzon

Birikim
Semiz Ali Paşa Medresesi

Baraj Altında Kalan
Sadece Hasankeyf Mi?

Halkalı Zirâat ve Baytar Mekteb-i Âlisi

Mimari Miras Niteliğindeki Endüstriyel
Alanların Yeniden İşlevlendirilmesi

Bir Sanatkâr Bir Sanat
Mevlüt Çiller, Kündekâri

*Jorn Utzon

mimari hafıza

Mimarlık Kültür Dergisi

IZÜ
MİMARLIK VE SANAT
KULÜBÜ

İMTİYAZ SAHİBİ

İZÜ Mimarlık ve Sanat Kulübü adına
Kulüp Başkanı Saliha Koçkaya

EDİTÖR

Feyza Köroğlu

YAYIN KURULU

Saliha Koçkaya
Öznur Kara
Zeynep Karahan
Mehmet Sefa Akbaba
İbrahim Ethem Karaköse
Meliha Nur Özönder

KULÜP DANIŞMANI

Ömer Faruk Tekin

TASARIM

Mahmut Esad Karaaslan
Ahmet Gamgam
Güzide Kahya
Ümit Karabayır

İLETİŞİM

hafizadergi@gmail.com

@hafizadergi

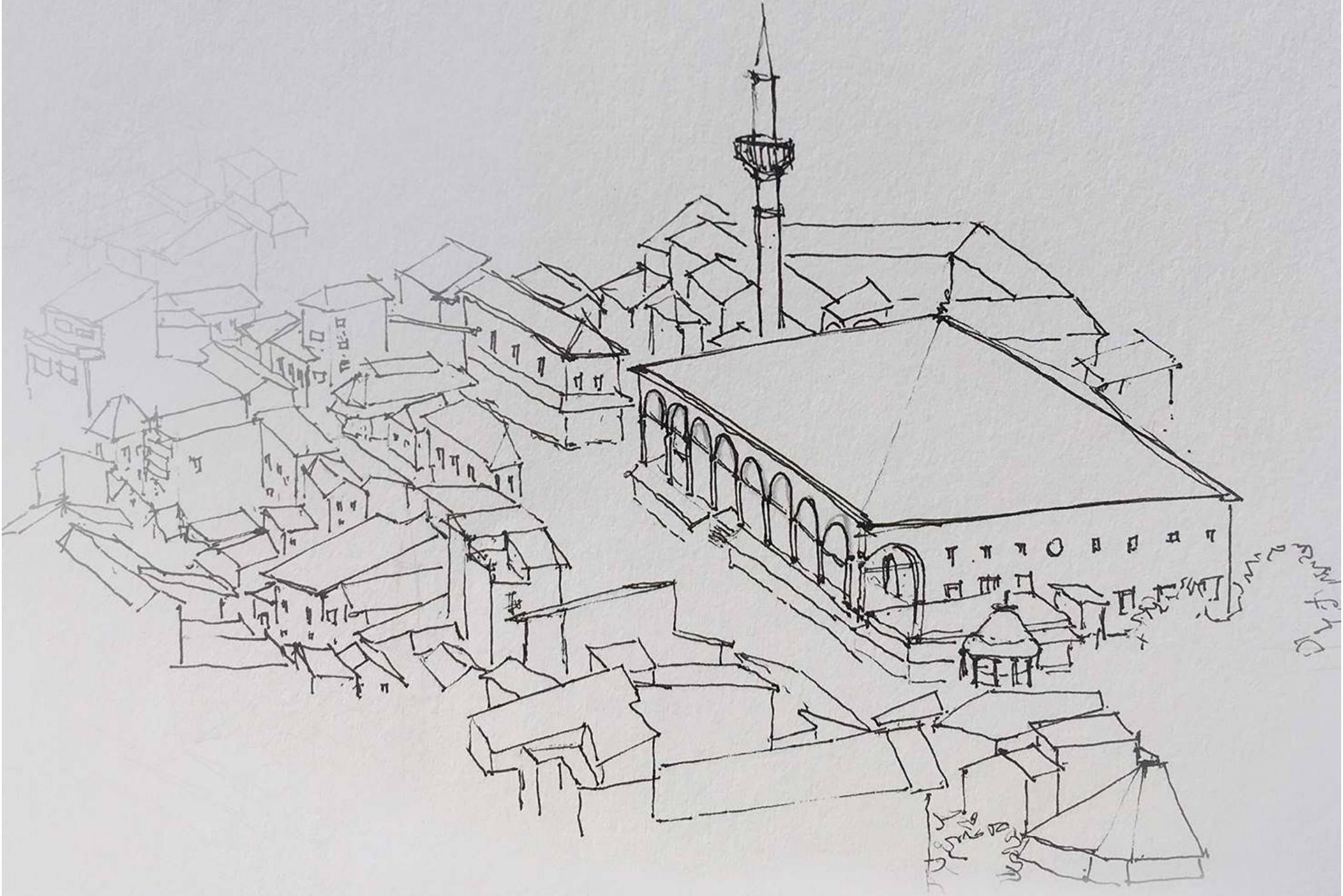
@izumimvesanat

Mimarlık Kültür Dergisi
Sayı 5, Mayıs 2020

Bu karekod aracılığı ile
sayıyı elektronik ortamda
görüntüleyebilirsiniz.

Konya Kapu Camii ve Çevresi, Ömer Faruk Tekin

Mimarlık ve Sanat Kulübü'nün “geç-me-miş olanı hatırlatmak” ve “gelecek olan için de hafıza oluşturmak” gayesiyle çıkarmaya başladıkları “**Mimari Hafıza**” dergisi, her sayıda giderek zenginleşen ve rafineleşen içeriğiyle beşinci sayısına ulaştı. Geçmiş sayılarla birlikte böyle bir dönemde, bu sayının yanında gelecek birkaç sayının da içeriklerini üreten yoğun bir çalışmayla ciddi bir birikim oluşturmayı başarmış olmalarından dolayı dergi ekibini tebrik ederim.

Bu sayıdan itibaren yapılacak bir editör değişikliği sebebiyle halef ve selef editörleri burada zikrederek, tebrik ve teşekkürlerimi iletmek isterim. Malumunuz tecrübeler paylaşıldıkça kıymetlidir ve paylaşım bir ortam kadar bir sürece de ihtiyaç duyar. Bu vesileyle bu sayıya kadar özverili bir şekilde dergi editörlüğünü sürdürmüş olan ve dönem sonunda mezun edeceğimiz **Feyza Köroğlu**'na, hatırlatılması gereken hususları yazarlara ve bizlere hatırlatması gibi, görevinin bilincinde bir editörün yapması gereken her şeyi yapması sebebiyle teşekkür ederim. Yeni editörümüz **İbrahim Ethem Karaköse**'ye görevinde muvaffakiyetler dilerim.

Ömer Faruk Tekin
Mimarlık ve Sanat Kulübü
Kulüp Danışmanı

Mimari Hafıza 5. Sayısında,

Yarın için bugünü anlamak, bugünü anlamak için ise dünü bilmek gerekmektedir. Bu doğrultuda tarih yazıcılığı toplumun geleceğini aydınlatmada önem teşkil etmektedir. Karşıladıkları toplumsal görev ve ihtiyaç nedeniyle ait olduğu zamanla iç içe olan mimarlık uygulaması, zamanının düşünce, sosyoloji, ekonomik tarihleri hakkında belge niteliği taşımaktadır. Bu da demektir ki:
“Tarihi bir mimari eser, bir tarih yazımıdır.”

Bu bilinçle, ekseriyetiyle bireysel gelişimimiz için ürettiğimiz **Mimari Hafıza Dergimiz**in mayıs ayı sayısında, tarihi eser merkezinde bir içerik hazırladık.

Bu sayımızın da okuyan arkadaşlarımıza faydalı olmasını temenni eder, bugüne kadar dergimizin hazırlanmasında emeği geçen arkadaşlarımıza ve dâima bizleri destekleyen hocalarımıza teşekkürü bir borç biliriz.

Feyza Köroğlu
Editör

06 Bir Mimar Bir Üslûp Jorn Utzon

İbrahim Ethem Karaköse

12 Endüstriyel Alanların Yeniden İşlevlendirilmesi

İZÜ Arş. Gör. Ahmet Kurnaz

20 Kitap Önerileri

26 Birikim Semiz Ali Paşa Medresesi

Ali Kazım Sakallı

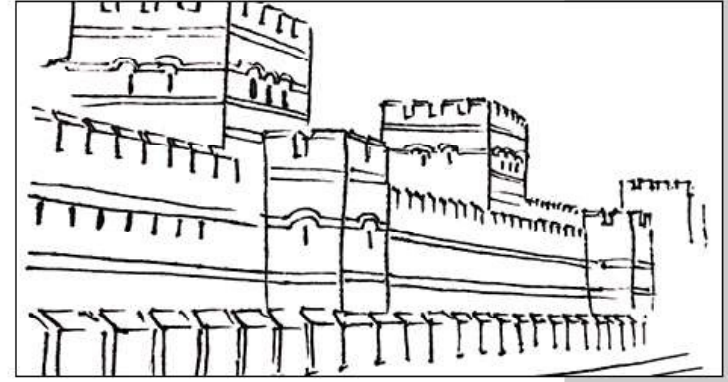
Baraj Altında Kalan Sadece Hasankeyf Mi? **32**
Öznur Kara

Halkalı Zirâat ve Baytar Mekteb-i Âlisi **40**
Bilge Nur Aksu

Bir Sanatkâr Bir Sanat Mevlüt Çiller, Kündekâri **50**
Şura Nur Uzun

Mimarlık Sözlüğü **64**
Zeynep Karahan

BİR MİMAR BİR ÜSLUP

JORN UTZON

*İbrahim Ethem Karaköse**

Gemi mühendisi olan bir babanın çocuğu olarak 1918 yılında Danimarka'da dünyaya geldi. Babası ve birkaç aile üyesinin tersanede çalışmasından ötürü küçük yaşlardan itibaren tersanelerde vakit geçirdi. Orta okul yıllarına rastlayan bu süreçte, tersanede yeni tasarımlar, plan çizimleri ve maket yapımında babasına yardım etti. 18 yaşına geldiğinde donanma ofisinde, babası gibi, gemi mühendisi olabileceğini fark etti.

Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisinde, heykeltıraşlık alanında profesör olan babasının kuzeni Einar Utzon-Frank ile heykellere ve heykeltıraşlığa merak saldı ve bu merakla sanatçı olabileceğine karar verdi. Bu düşünce doğrultusunda, mimarlığın, sanat alanında en iyi kariyer yoluna sahip olabileceğini düşünerek mimarlık eğitimine başladı. 1942 yılında, 2. Dünya Savaşı sebebiyle birçok öğrenci gibi erken mezun olduğu mimarlık bölümünden, zamanının birçok mimarı gibi İsveç'teki ofislerde çalıştı. Takip eden yıllarda, Alvar Alto'nun yanında çalışmak üzere Finlandiya'ya gitti. Daha sonra Frank Lloyd Wright'ın Arizona eyaletindeki okuluna ziyarette bulundu ve bir süre yanında kaldı.

1950 yılını ülkesine dönerek, Kopenhag'da kendi mimarlık ofisini açtı. Kendi ofisini açtıktan 7 yıl sonra, 1957 yılında, Sidney Opera Binası proje yarışmasını kazandı. Bu yapısındaki kabuk sistemlerin nasıl yapılacağını da yine kendisi çözdü. 1973 yılında tamamlanan bu projesinin ardından, 2003 yılında Pritzker Mimarlık Ödülüne layık görüldü. 2007 yılında ise Sidney Opera Binası'nın Dünya Miras listesine alınmasıyla, yaşarken eseri bu listeye giren mimarlardan olmuştur.

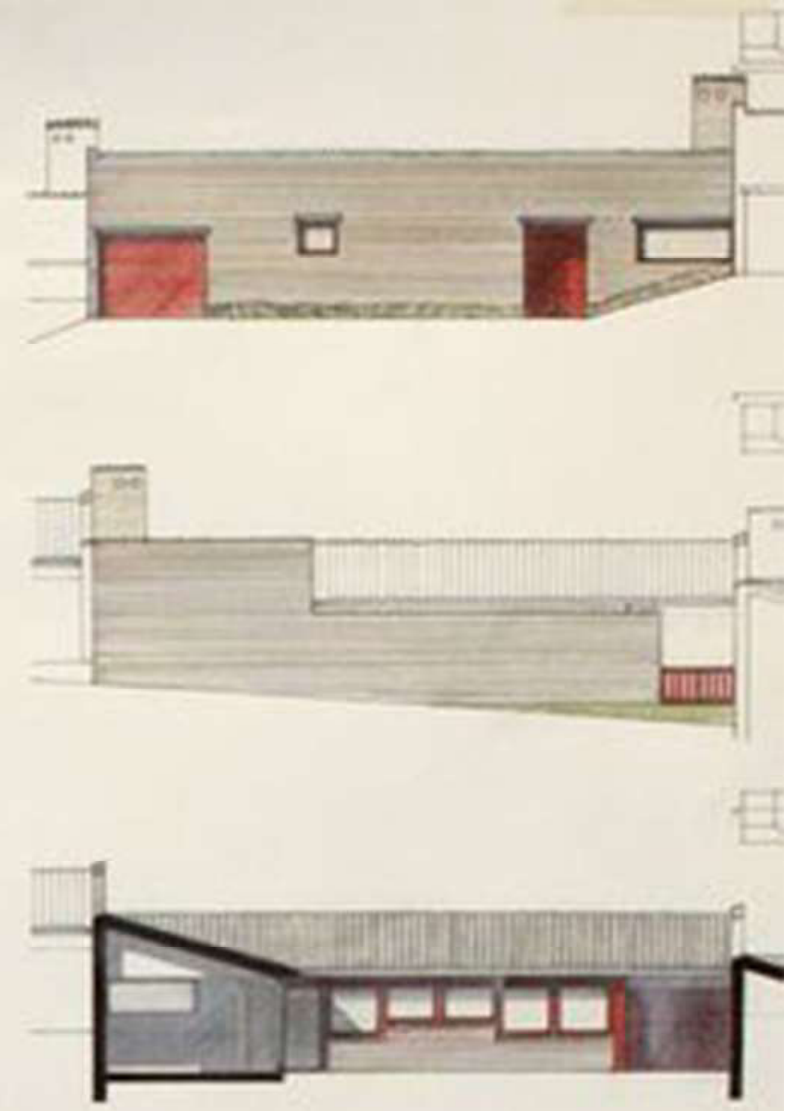
Birçoğu konut projesi olmak üzere onlarca projeye imza atan Jorn Utzon, 2008 yılında Kopenhag'daki evinde geçirdiği kalp krizi sonucu hayata gözlerini kapadı.

Modülasyona tutku ile bağlıydı. Hatta bu modül tutkusu o kadar ileri gitmişti ki Le Courbusier'in *Modulor*'undan esinlenerek **“UTZOLOR”** adını verdiği, mobilyadan yapının taşıyıcısına kadar bütün tasarımları içinde ihtiva edecek bir modülasyon sistemi ortaya koymuştu. **“Organik” bir mimari anlayışı benimseyen Utzon, 1952'de kendisi için Hellebaek'te inşa ettiği evde 12 cm'lik modül kullanmıştı ki bu ölçüyü tuğla malzemenin ölçüsünden çıkarmıştı.** İlerleyen yıllarda Mayorka'da gerçekleştireceği projede ise o bölgede yaygın olarak bulunan 40x40 cm'lik kumtaşı bloklarını, tasarımına modül olarak almıştır.

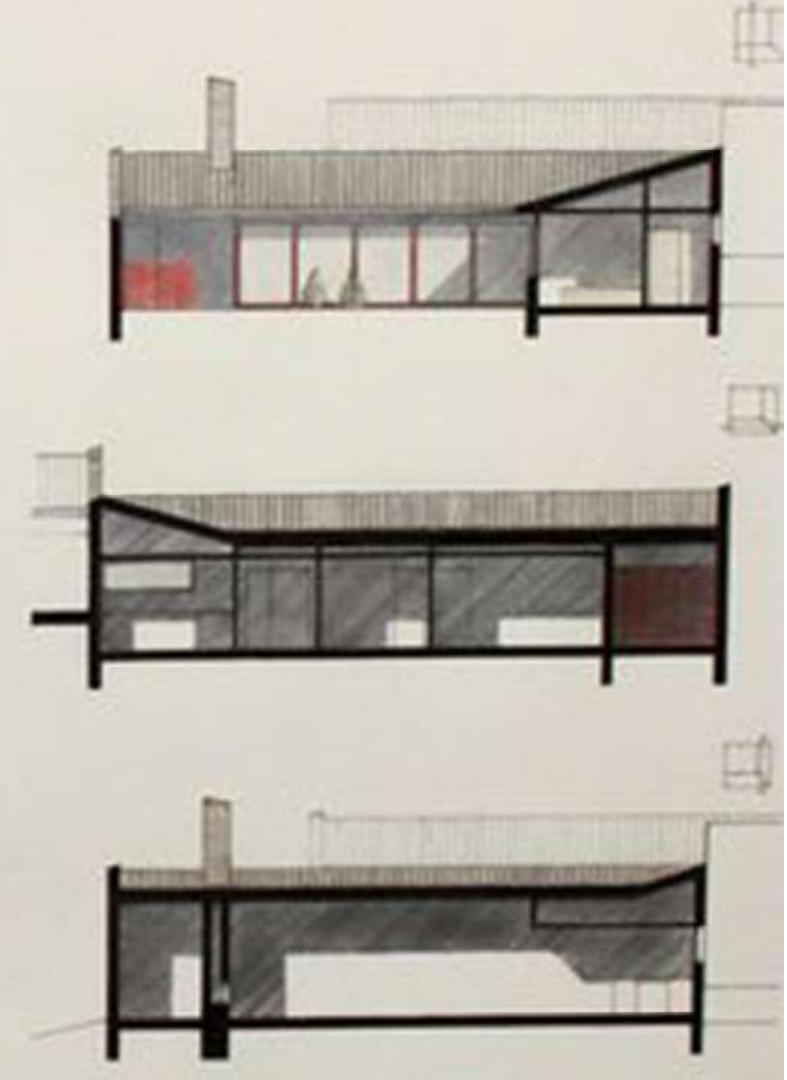
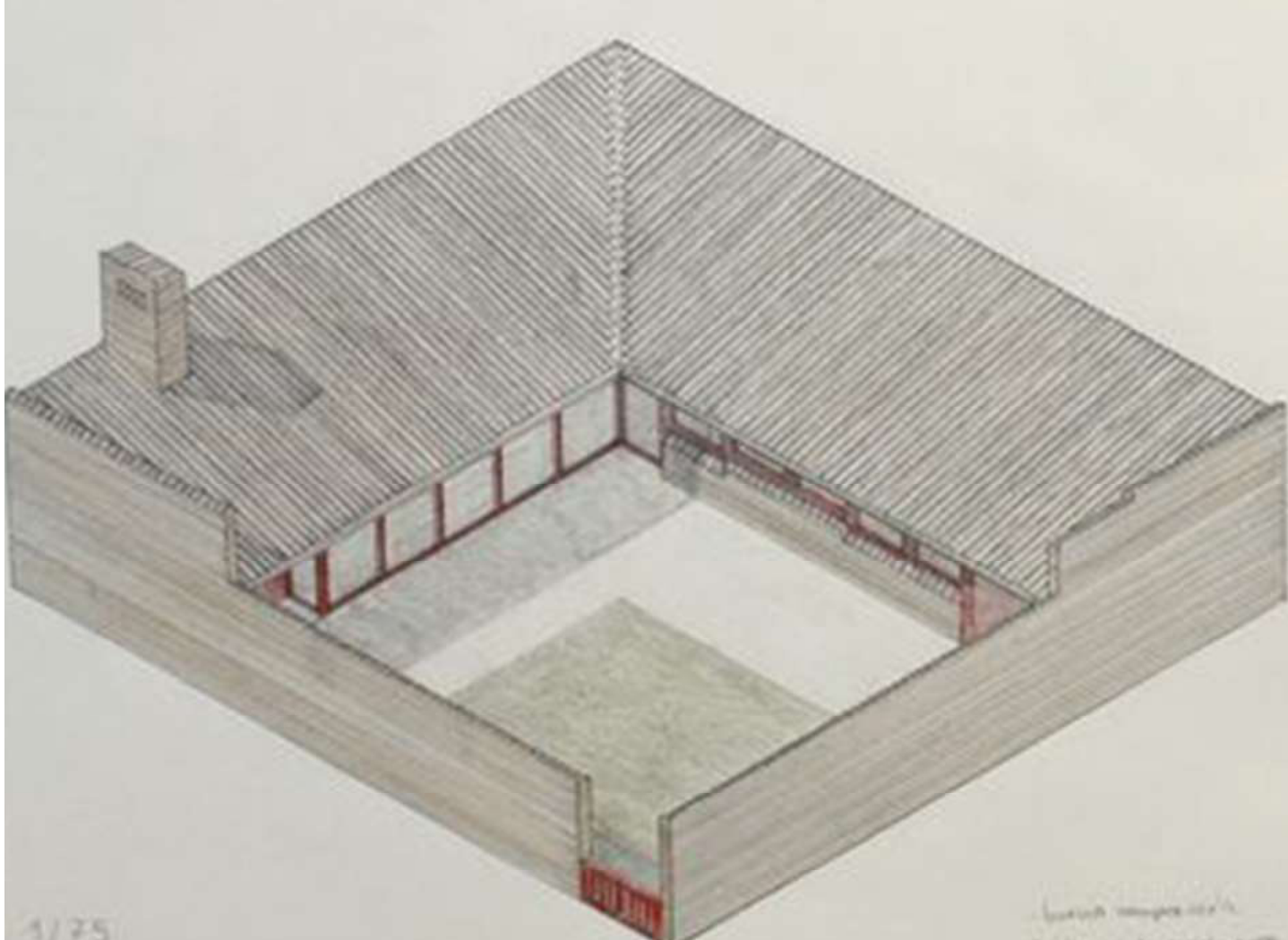

Fredensborg Evleri, Danimarka

Danimarka'nın Fredensborg Kasabası'nın dağlık bölgesinin eteklerinde yer alan toplu konut projesidir. Ülke dışında uzun süre çalışmış Danimarka emeklilerinin ev ihtiyacını karşılamak için 1960'lı yıllarda tasarlanmıştır. L şeklinde 47 evden oluşan bu komplekse ek olarak restoran ve toplantı salonu yapılmıştır. Her bir evin L şeklini dikdörtgene tamamlayacak şekilde küçük bir bahçesi ve bu bahçeyi çevreleyen bahçe duvarları vardır. Evler tek katlı planlanmış olup, çatıların akış yönü her evin bahçesine doğru olacak şekilde tasarlanmıştır.

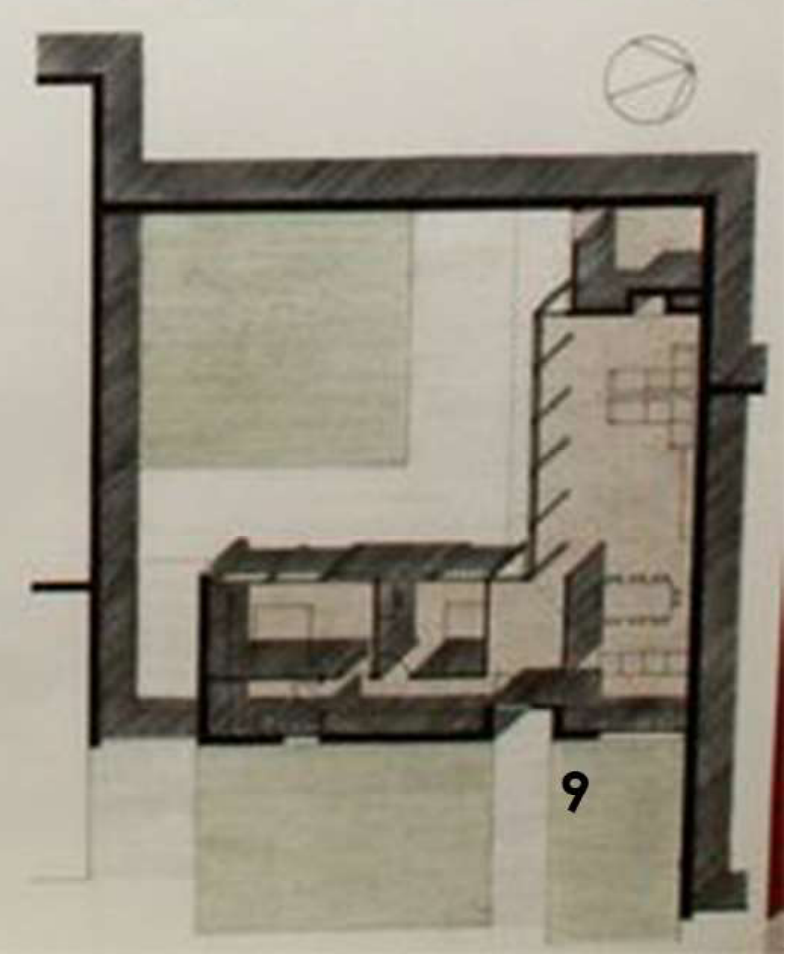
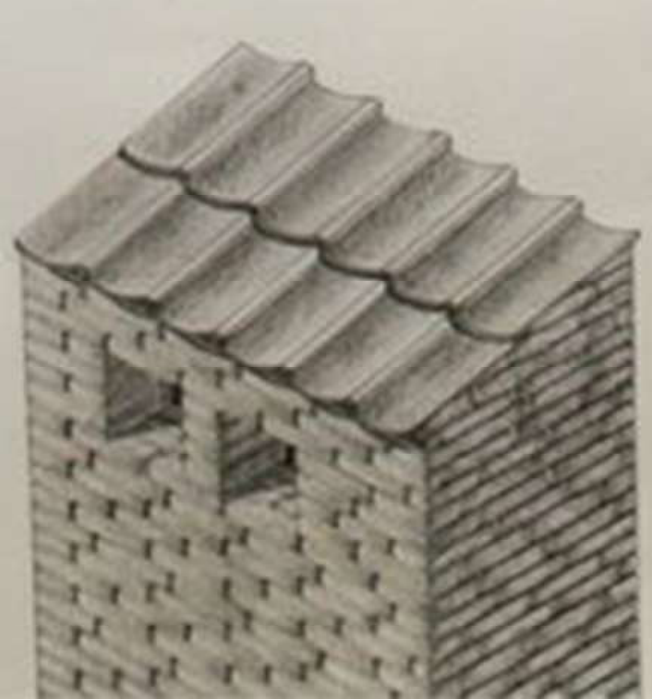
1/1000

1/75

højeste rumhøjde 2,10 m
- 1. etage: stuen, køkken, bade-
stue?

1/10

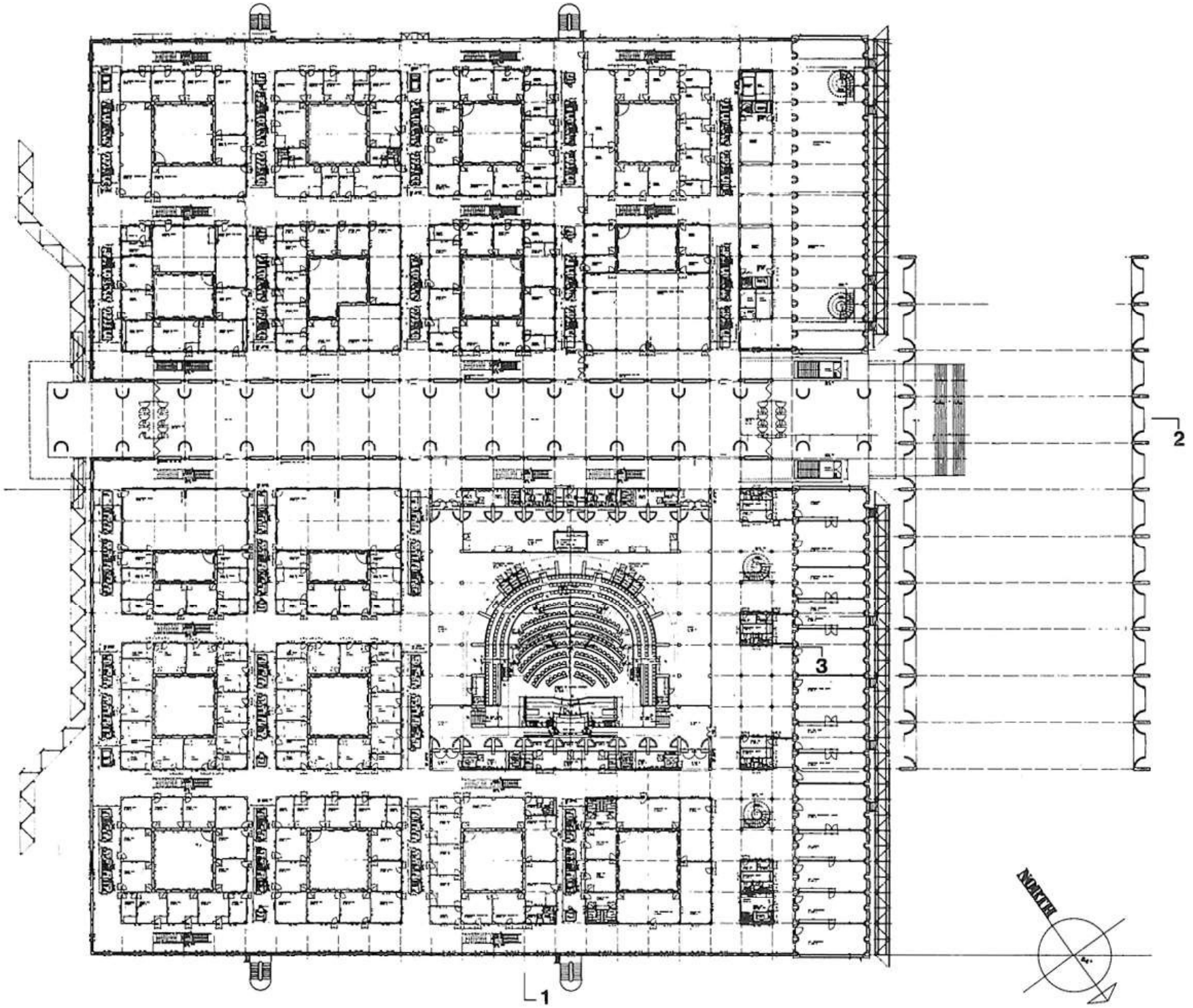

Kuveyt Ulusal Meclis Binası

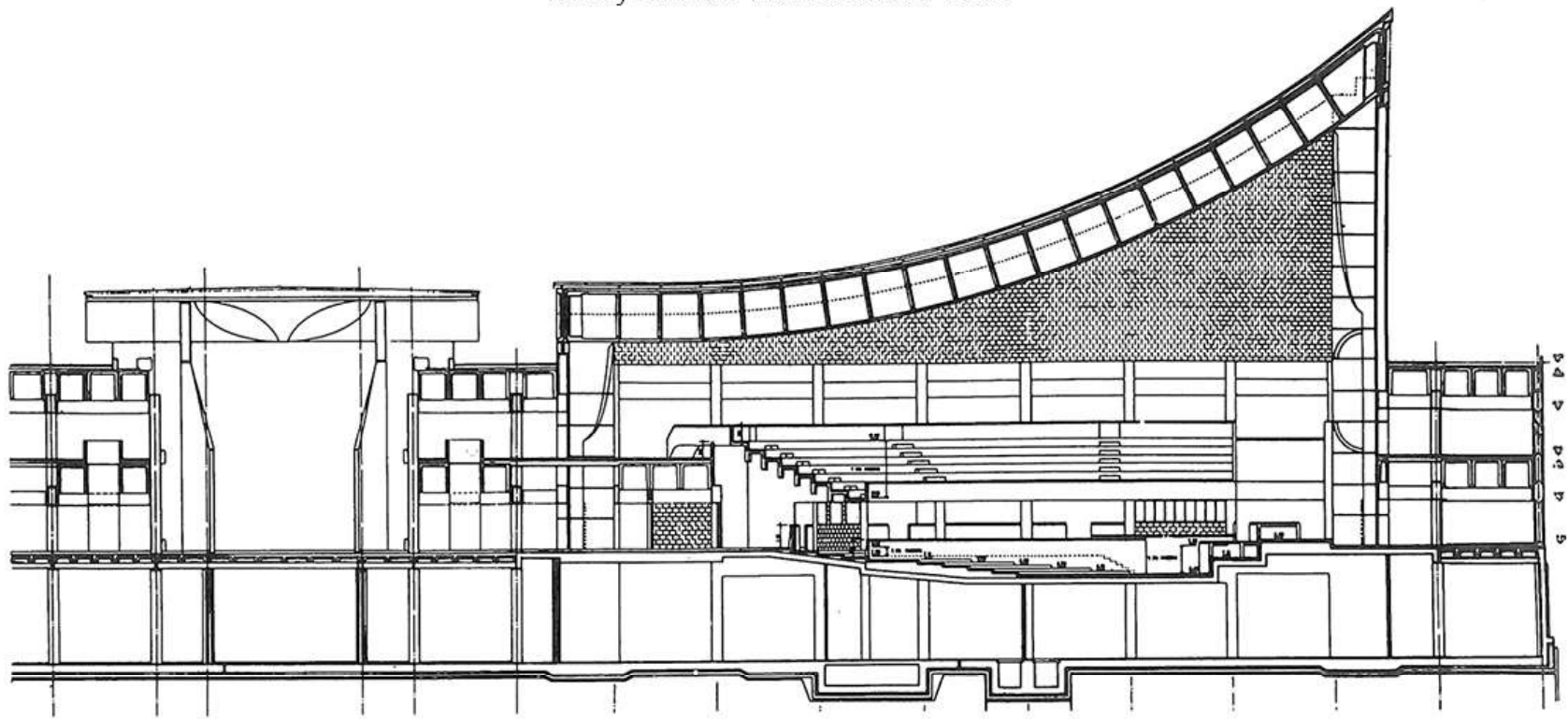
1972 yılında yapımına başlanan bina, birinci katında Kuveyt Parlamentosu, ikinci katında Kuveyt Milli Meclisi olmak üzere iki kattan oluşmaktadır. Utzon'un bu eserinde, modüler tasarlanmış çalışma ofisleri yer almaktadır ve yapıda bu modülasyona uygun olacak şekilde üretilen hazır beton elemanlar kullanılmıştır. Yapı, ana cadde üzerinde geniş bir alana yayılmıştır. Ana cadde ile yapı arası yüksekçe konumlandırılmış bir kanopi ile sağlanmıştır. Bu kanopi ile ofisler ve toplantı salonlarının Kuveyt'in kavurucu sıcaklarından korunması sağlanmıştır. 1984'te tamamlanan yapı, 1991 yılında Körfez Savaşı sırasında hasar almış ve bizzat mimarı Utzon tarafından restorasyon müdahale projesi hazırlanıp, onarılmıştır.

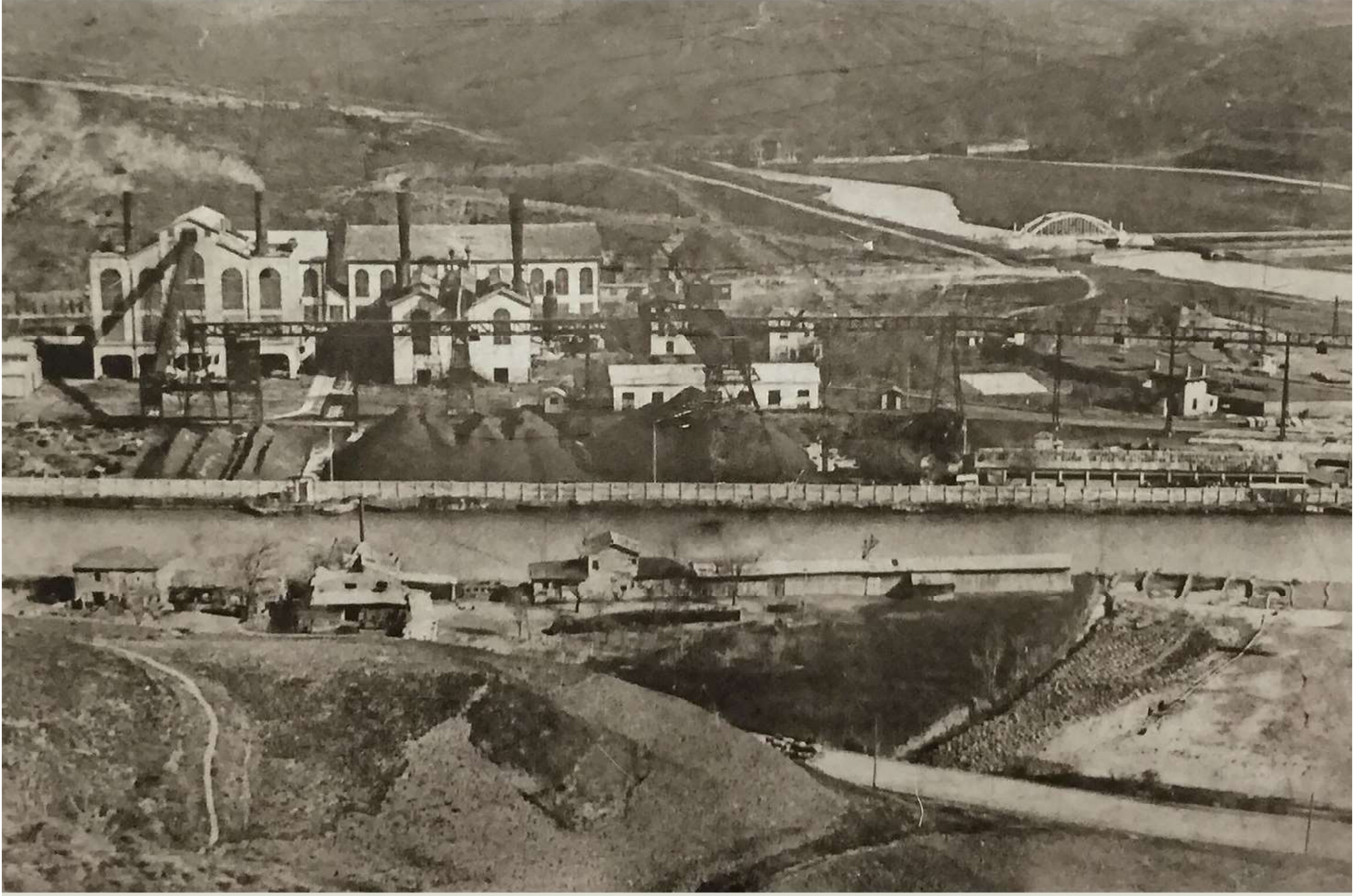
BİR MİMAR BİR ÜSLUP JORN UTZON

Kuveyt Ulusal Meclis Binası Planı

Kuveyt Ulusal Meclis Binası Kesiti

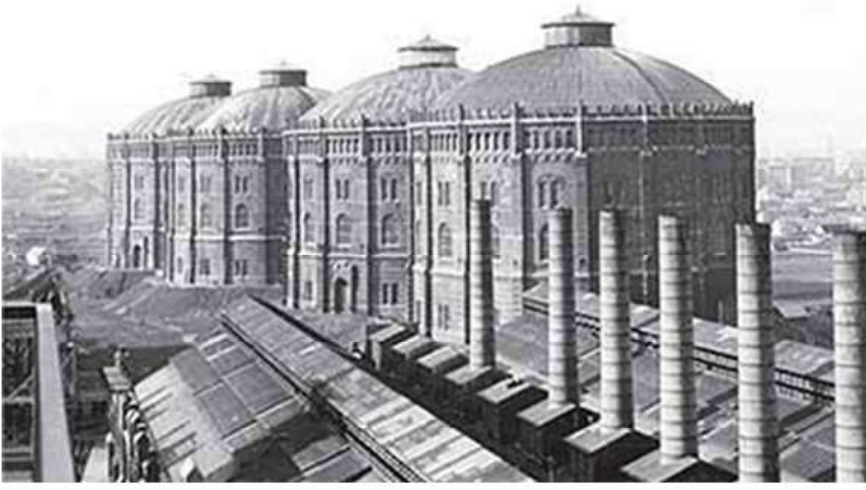
MİMARİ MİRAS NİTELİĞİNDEKİ ENDÜSTRİYEL ALANLARIN YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

Arş. Gör. Ahmet Kurnaz*

Doğal çevre unsurlarından sadece biri olan insan, zamanla ait olduğu bu çevre içinde korunma, barınma ve bir takım diğer ihtiyaçları için kendi yapılarını üretmeye başlamıştır. Doğal çevrenin içinde yapma çevre oluşturma sürecini bu şekilde başlatmıştır. Yapma çevre, oluşturulmuş olduğu dönemde yaşayan toplumun bilgi, teknoloji ve toplumsal değerlerini yansıtmaktadır.

ENDÜSTRİYEL ALANLARIN YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

Tanıklık ettikleri tarihi yansıtan somut örnekler olan mimari miras niteliğindeki yapılar, geçmişten günümüze toplum tarihine ışık tutmaktadır. Kamusal belleğin birer parçası olan bu yapıların korunarak günümüze ulaşması ve günümüz ihtiyaçlarına adapte edilerek kullanıma kazandırılması, tarih ve kültür sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Aynı zamanda yapı, verilen yeni işleviyle tekrar değer kazanmaktadır. Yeniden işlevlendirme, kültürel değeri olan yapıları hayata kazandırabilen güncel bir yöntemdir.

Şekil 1 ve 2: 1896-1899 yılları arasında Viyana'da inşa edilen gazometreler, gaz ihtiyacını sağlayan tankları barındırırken, 1999-2001 yılları arasında yeniden işlevlendirilerek konut, iş yeri, ofis ve alışveriş merkezine dönüştürüldü.

Yeniden işlevlendirme; diğer dönüşüm müdahale biçimlerinden farklı olarak ihtiyaçlar doğrultusunda yapının özgün işlevi dışında çağdaş işlevle değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Genel anlamda bir tasarım müdahalesidir denilebilir. Tanımı biraz daha açarsak, yeniden işlevlendirme, mevcut işlevleri ile kullanılamaz hale gelmiş yapıların fiziki varlıklarının korunarak ve yeniden işlevlendirilerek tekrar insan kullanımına sunulmasıdır. Korumaya değer yapının yeniden işlevlendirilmesi, çeşitli adaptasyonlarla yapının çağdaş kullanımına olanak vererek yapıdan işlevsel anlamda yararlanılmasının yanında, yapının yaşanılır hale gelmesiyle, taşıdığı manevi değerlerin korunarak gelecek kuşaklara da aktarılmasıdır (Şekil 1 ve 2). **Zaman ve mekân kavramları bağlamında, dönüştürülen yapılar, geçmişten taşıdığı izlerle geleceğe uzanan bir değerdir.** Binalar taşıdıkları belge nitelikleriyle, toplumun simgesi olarak zamanın sürekliliğini sağlarlar. Bu sebeple yeniden işlevlendirilen yapıyı kullanan ve ziyaret edenlerin, geçmişin izlerini görebilmesi ve tarihi kimliğinin farkına varması açısından çok önemlidir.

ENDÜSTRİYEL ALANLARIN YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

Zaman içerisinde yıpranmış, yeterliliğini yitirmiş veya terk edilerek kullanımı bırakılmış yapıların, bakımları ve onarımlarının yapılarak, çeşitli müdahaleler ile yeni işlevler verilmesi, gerek tarihsel ve kültürel değerlerin günümüze aktarımı, gerekse de finansal açıdan olumlu yönde değerlendirilmektedir. Korumayı, eldeki yapı stokunun değerlendirilmesi olarak yorumlamak, yeniden işlevlendirmenin ekonomik yönünü ortaya çıkarmaktadır. **Ekonomi ve kaynakların iyi kullanılması ile alakalı olarak mevcut tarihi yapıların korunması ve yeniden işlevlendirilmesi bir lüks değil, en önemli yapma çevre varlıklarından birinin tutumluca kullanımudur.** Mevcut tarihi yapı ve alanlara yeni işlevler yüklemenin başlıca avantajları; ekonomi ve kaynakların iyi kullanılması, tarihi yapıların kendilerini finanse edebilmesi, mimari kimlik ve kamusal bellek oluşturulması, kültürel mirasın, çevresel faktörlerin ve doğal kaynakların olumlu kullanımudur.

Yeni işlevlerin yüklenmesi sırasında bir takım belirleyici unsurlarlar göz önüne alınmalıdır. Bu belirleyici unsurlardan en önemlisi yeniden işlevlendirmenin en temel mimari problemi olan; mevcut yapının sınırlarıdır. Bu bağlamda, yeniden işlevlendirmede işlevin biçimi izlemesi kaçınılmazdır. Vitruvius'un "utilitas, firmitas, venustas" olarak nitelendirdiği mimarlığın temel kavramlarından olan "utilitas" yani işlevsellik, mimarlık açısından önemli bir kavramdır. Yapının işlevi, mimari tasarım sürecini etkileyen en önemli kavramlardan biridir. Yeni bir işlev yapının özgün işlevinin dışında verilen işlev olmakla birlikte, modern mimarlıkla ortaya çıkan "biçim, işlevi izler" durumu yerine yeniden işlevlendirmede "işlev, biçimi izler" durumu ortaya çıkmaktadır.

Endüstri devrimi ile başlayan süreç, sosyal ve ekonomik yaşamı etkilediği gibi mimarlıkta da çeşitli gelişmeler meydana getirmiştir. Endüstrileşmenin gereği olarak ortaya çıkan endüstri yapıları geniş açıklıkları, yeni malzeme ve yeni yapım teknikleri ile modern mimarlığın ilk örneklerinden olmuşlardır. Modern toplumun ve sanayileşmenin simgeleri haline gelen endüstri yapıları yıllarca üretim yapmış, kamusal belleğin parçaları olmuşlardır.

ENDÜSTRİYEL ALANLARIN YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

Şehirlerde geniş alanlara yayılan dev endüstriyel yapılar zamanla ofis, kütüphane, ortak alanlar ve işçi konutları gibi yeni yapıların eklenmesiyle endüstriyel kampüslere dönüşmüşlerdir.

Bulundukları kentlerin değişiminde, gelişiminde önemli rol oynayan bu yapılar dünya genelinde oluşan yeni faktörler ile teknolojinin gerisinde kalmış ya da kentlerin gelişimi ile kent yerleşim alanlarının içinde kalmıştır (Şekil 3 ve 4). Üretimi duran veya işlevini yitirmiş kentsel kültürel belleğin parçaları olan bu yapılar endüstri mirası kapsamında değerlendirilmektedir.

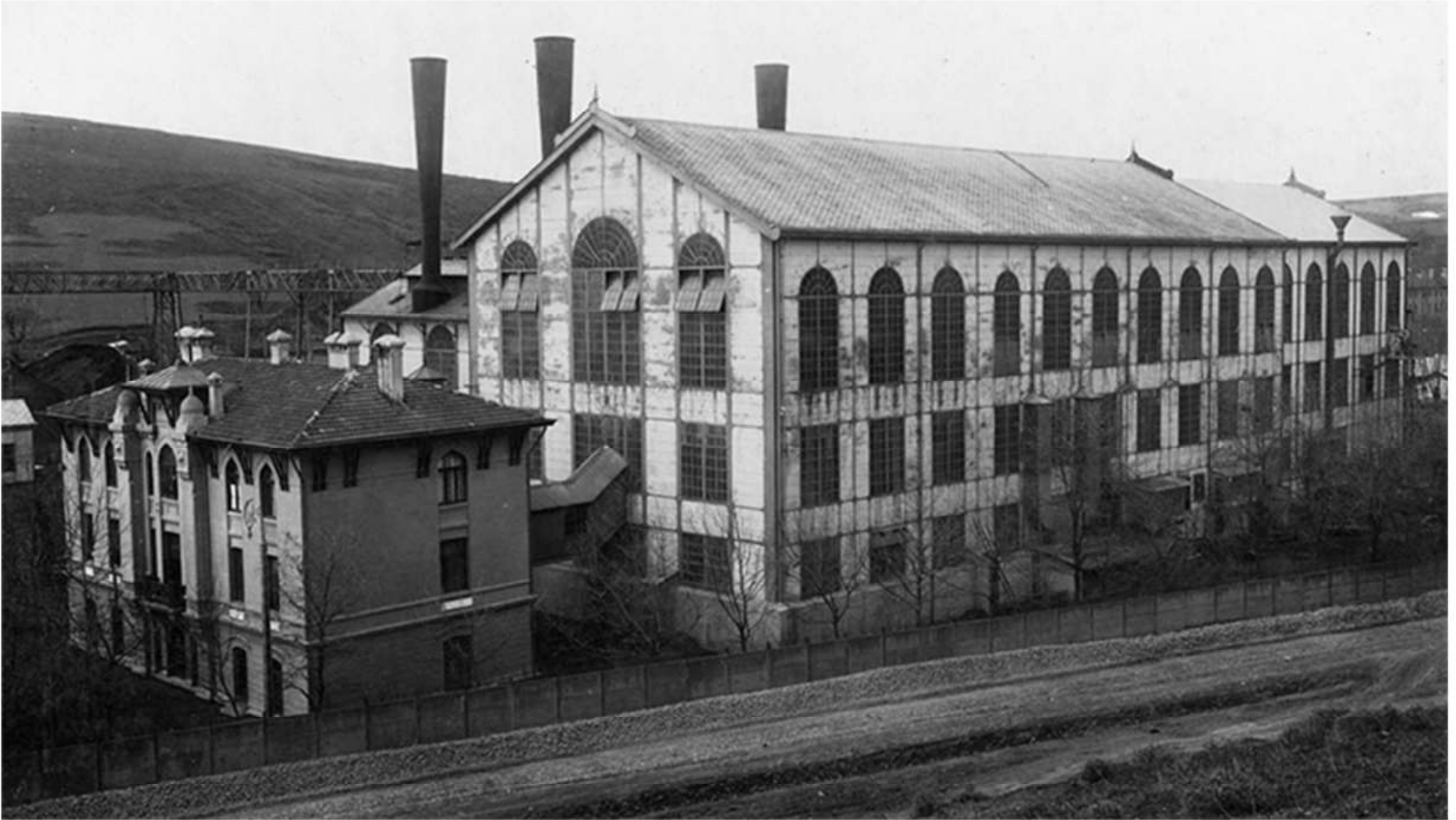
Şekil 3 ve 4: 1947-1963 yılları arasında Londra'da inşa edilen Bankside Elektrik Santrali 2000 yılında yeniden işlevlendirilerek modern sanatlar müzesine dönüştürüldü.

Yapıldıkları dönemde kent çeperinde kalan, kentin zamanla büyüyerek genişlemesi sonucu günümüzde merkezde yer alan endüstri yapıları süregelen dönüşüm sürecindeki en önemli potansiyel alanlardan biridir. Modern dönemin etkisinde gelişen, geniş mekânsal hacimlere sahip üretim amaçlı yapılmış olan endüstri yapılarının korunmasında güncel bir restorasyon yöntemi olan yeniden işlevlendirme tercih edilebilmektedir. Endüstri Devrimi sonrasında inşa edilen, büyük ölçekli endüstri yapılarını korumak için başlıca üç ana özellik bulunur. İlki, endüstri yapıları sahip oldukları kütleli irilik nedeniyle çevresel algıyı etkilemelerinin yanında, belirgin teknik ve mimari özellikler taşırlar. İkincisi, çoğu endüstri yapısı, yapımında kullanılan uzun ömürlü malzemelerden dolayı uzun fiziki ömre sahip ve dayanıklı yapılardır. Son olarak, endüstri yapıları doluluk – boşluk oranı ve aydınlık – karanlık miktarı gibi belirli bir ritim ve orana sahip olarak tasarlandığından, iç mekânda kolayca değişiklik yapmaya uygun esnekliğe sahiptir.

ENDÜSTRİYEL ALANLARIN YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

Venedik tüzüğünde; “yapıların yeniden işlevlendirilip kullanılması için plan sınırları içinde fonksiyon değişikliğinin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir.” ifadesi ile vurgulanan müdahale biçimi; plan düzenine ve yapının özgünlüğüne yapılacak olan en az müdahale durumu endüstri yapılarında daha mümkün olmaktadır.

Endüstri Mirası denilince akla ilk gelen konu, bir zamanlar endüstriye yönelik olarak gerçekleştirilen yapı stokunun günümüze aktarımı ve değerlendirilmesidir. Endüstri yapılarının işlevlerinin yitirmeleri sonucu, şehirlerin içinde çok büyük alanlar kaldığı tespit edilmiştir. Bu alanlardaki yapıların, strüktürel sistemin geniş açıklıklardan ve genellikle yüksek hacimlerden oluşması, kolaylıkla müdahale edilebilmesi gibi sebeplerle mekânsal olarak, konut, müze, ofis, çağdaş sanat galerisi, eğitim yapısı, alışveriş merkezi, otel gibi pek çok fonksiyonla yeniden işlevlendirilebildiği görülmüştür (Şekil 5 ve 6).

Şekil 5: 1914 yılında İstanbul'da inşa edilen Silahtarağa Elektrik Santrali

ENDÜSTRİYEL ALANLARIN YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

Tarihi yapıya yeni işlev verilirken, yapının sahip olduğu mimari ve mekânsal özellikleri iyi değerlendirilmelidir. Endüstri yapısı olarak üretilmiş tarihi yapılarda dikkat çeken teknik ve mimari ayrıntılar ile yapıya getirilecek yeni işlev arasındaki uyum, yapıdan gelen veriler ile çözümlenmelidir. **Bu demektir ki, tarihi yapının yeni bir işlevle değerlendirilmesi amacıyla ortaya konacak tasarım süreci, hiçbir zaman yeni bir yapı oluşturulurken sahip olunan tasarım özgürlüğü düşüncesiyle ele alınmamalıdır.** Korumaya değer yapıda, yeni işlev ihtiyaçları ile yeni eklenen kısımlar, yapının orijinal elemanlarına kalıcı zarar vermeyen, geri dönüşü mümkün bir şekilde yapılmalıdır.

Yapılan değişiklik, orijinal bina üzerinde en az kalıcı müdahale ile gerçekleştirilmelidir. Yapının orijinal hali korunup, bir başka döneme adapte edilebilmesi için uygulanacak dönüşüm tekniği ve eklerin, yapının işlevleriyle uygun olması gerekmektedir. Bu tip müdahalelerde önemli olan nokta, mekânın kimliğine uygun, mekâna saygı gösteren bir müdahale yoluna gidilmesidir.

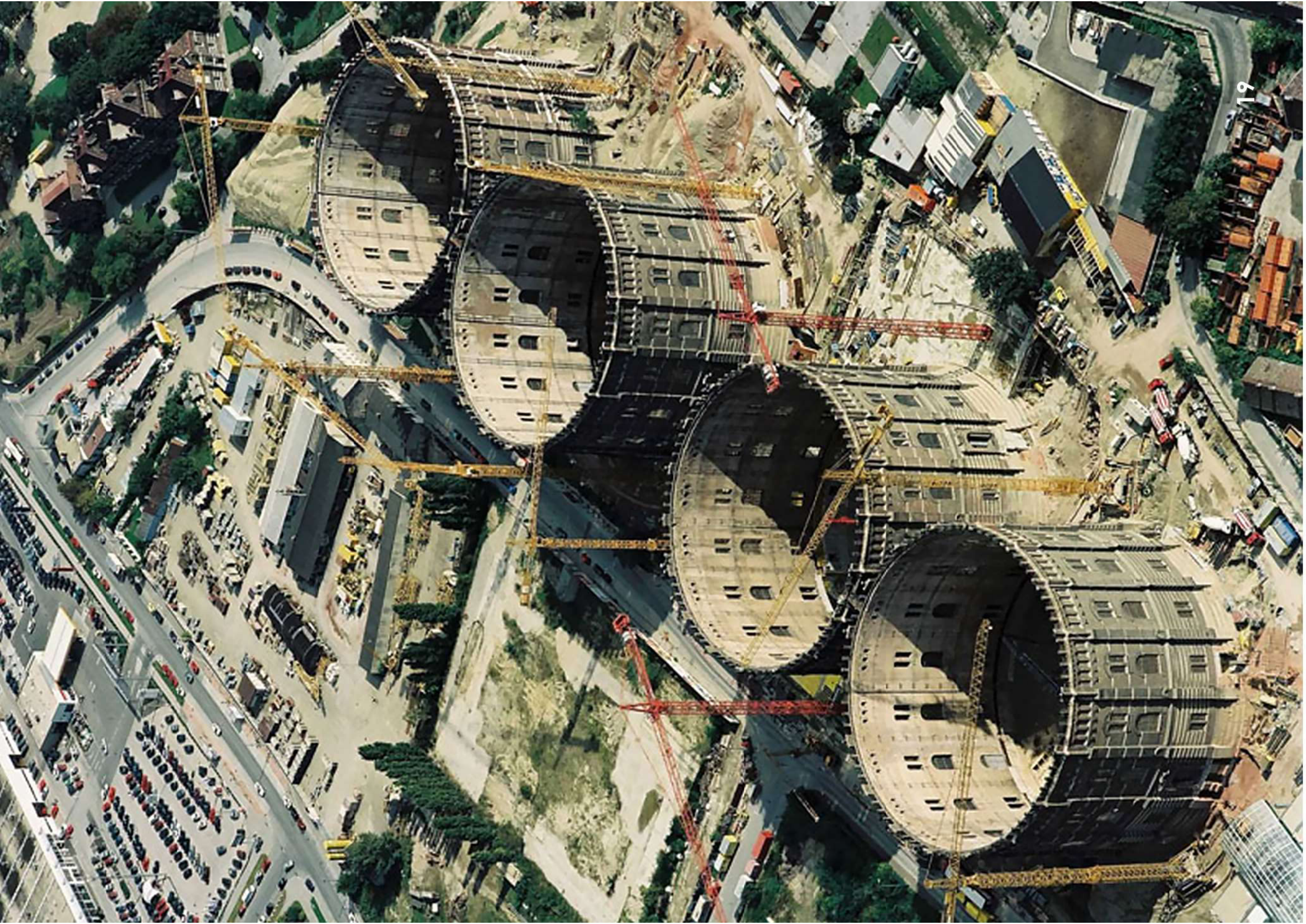
Şekil 6: Silahtaraga Elektrik Santrali 2004-2007 yılları arasında yeniden işlevlendirilerek eğitim, kültür, müze ve sanat merkezi olarak dönüştürüldü.

ENDÜSTRİYEL ALANLARIN YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

Yeni işlevden doğan zorunlulukla mekân içinde asma kat oluşturulması ya da bölücü duvar gibi elemanlarla bölüntü yapılması geriye dönüşü kolay ve esnek bir şekilde sağlamalıdır.

Yeniden işlevlendirme sürecindeki yatay ve düşey düzlemde yapılan müdahalelerde, işlevini kaybeden endüstri mirası yapılarının sahip oldukları geniş mekân ve yüksek tavan gibi mimari özellikleri vasıtası ile mimari tasarım esnasında tasarımcıya geniş hareket alanı sağlayabildiği, taşıyıcı sistemin güçlendirilmesi, yeni katların elde edilmesi, özgün malzemenin korunması, fiziksel müdahalelerin kaldırılabilir ve değiştirilebilir olmasını sağladığı, çağdaş yapım sistemlerinin ve malzemelerinin kullanımını kolaylaştırdığı gözlenmiştir. Bu yapısal özellikler ile bulundukları alanın boşluk dolulukları mimari tasarım aşamasında çeşitli imkânlar sunmaktadır. Yatayda ve düşeyde ihtiyaç duyulan farklı boyuttaki mekânların düzenlenmesine olanak verdikleri görülmektedir. Yeni müdahaleler ise yapının özgün bünyesinden farklılaşmasını kolaylaştırmaktadır.

Sonuç olarak, yeniden işlevlendirme kavramı yeniden değerlendirmenin de ötesinde özellikle tescilli yapılar için yapıyı tekrar hayata döndüren bir dönüşüm sürecidir. Korumaya değer yapıların yeniden işlevlendirilerek değişen ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden kullanımları, zaman içinde sürdürülebilir olduklarının bir ispatıdır. Endüstri yapılarını yeniden işlevlendirerek korumak, belge niteliği taşıyan özellikleri taşımaları nedeniyle gelecek kuşaklara aktarılması gibi tarihsel ve kültürel getirilerin yanında, ekonomik getirileri de olan bir süreçtir. Yapıları korumak, bu büyüklük ve fiziki ömre sahip yeni bir yapı yapımına kıyasla daha ekonomiktir. Endüstri yapıları eğer iyi korunup günümüze ulaşabilmişlerse, sahip oldukları esnek hacimlere yapılacak mekânsal müdahalelerle yeniden işlevlendirilebilirler.

KİTAP ÖNERİLERİ

Kitap Adı: 19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti:
Değişen İstanbul

Yazar: Zeynep Çelik

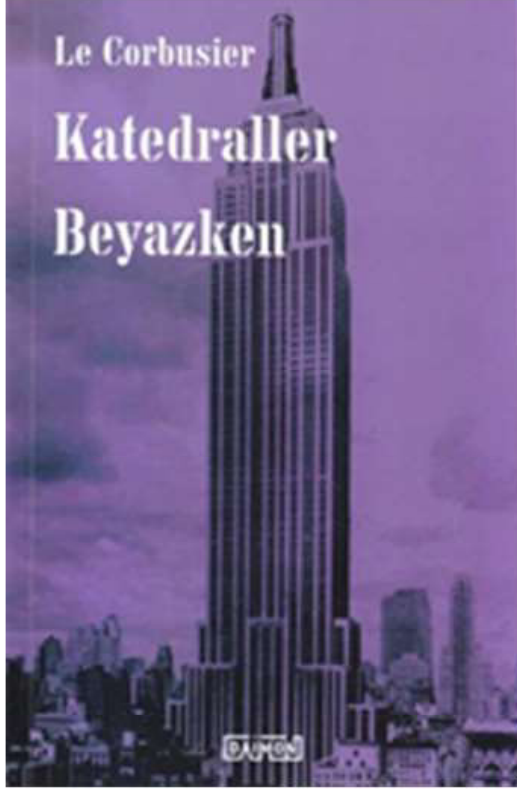
Yayınevi: İş Bankası Kültür Yayınları

Basım Yılı: 2015

Açıklama: 330 yılında Doğu Roma İmparatorluğu başkenti olarak baştan sona inşa edilen İstanbul, 1453'ten sonra Osmanlı payitahtı oldu. Şehir çağlar boyunca pek çok değişime uyum sağladı. Bu değişimlerin en geniş çaplılarından biri 19. yüzyılda yaşandı. 1500 yıl boyunca neredeyse aynı sınırlar içinde kalan İstanbul, modern dünyadaki değişimlerden uzak kalmayarak hem bu sınırlarının dışına taştı hem de mimarlık ve şehircilik alanlarında yeni akımlarla, yeni tekniklerle tanıştı.

Zeynep Çelik'in şehircilik tarihi alanındaki öncü çalışması "Değişen İstanbul", işte bu büyük değişimin izini sürüyor. Nüfus artışının, şehrin genişleyişinin, bu gelişmelere karşı üretilen idari çözümlerle modern belediyeciliğin doğuşunun, İstanbul'daki planlama anlayışıyla uygulamalarının, ulaşımında yaşanan devrimlerin etkilerinin tarihini gözler önüne seriyor. Bu gelişimin vitrin çalışması olarak hem gerçekleşmemiş devasa projeleri hem de mimarlık alanında İstanbul'da ortaya çıkan çeşitliliği çarpıcı örneklerle sergiliyor.

Çelik, döneme ait kaynaklarla arşivlerden sadece bu uzun ve meraklı öykünün ayrıntılarını değil, zengin bir görsel panoramasını da derleyerek sunuyor.

Kitap Adı: Katedraller Beyazken

Yazar: Le Corbusier

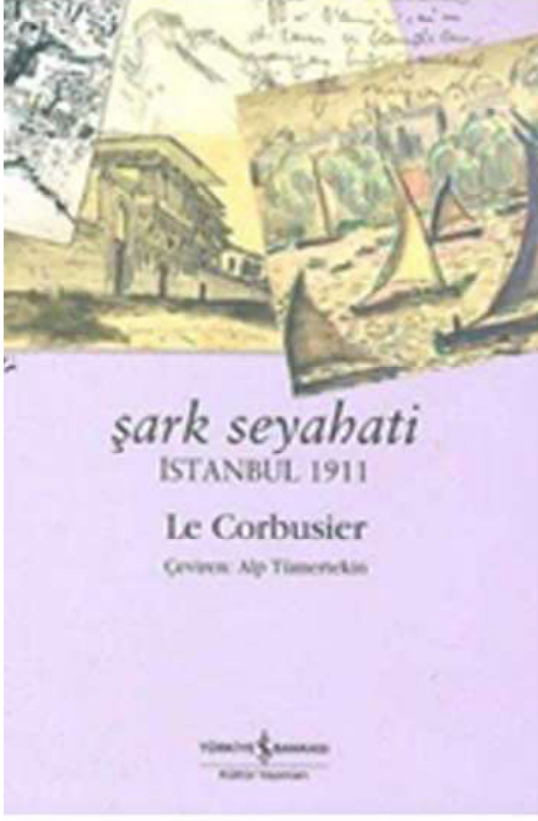
Yayınevi: Daimon

Basım Yılı: 2017

Açıklama: Le Corbusier New York ile ilk kez 1934 yılında, kentin belediye başkanından aldığı davet üzerine, boş bir yük gemisiyle yapılan bir deniz yolculuğunun sonunda tanışır. Sonra, bu kez biri konforlu Normandie gemisiyle olmak üzere iki yolculuk daha yapılır. En uzun gelişinde ABD’de iki ay kadar kalır. Katedraller Beyazken: Utangaçlar Ülkesine Seyahat(Quand les cathédrales étaient blanches, Voyage au pays des timides) bu uzun yolculuğun ardından yazılır ve ilk kez 1937 yılında yayımlanır. Kitap Le Corbusier’in bu yolculuklar sonunda oluşan ABD izlenimlerini, yorumlarını, yaptığı krokileri ve aldığı notları içermekte olup, ABD’de iken yaptığı kimi konuşma ve söyleşiler ya da bunların içeriğinde bulunan kimi tema ve alıntılar da metne katılmıştır.

Katedraller Beyazken’i, kendi metin akışı içinde, çapraz okumalarla bir tür “açık yapıt” olarak açıklamak, bu çapraz okumayı yazarın diğer metinleri ve yazın külliyatına yönelen bakışlarla genişletmek ve giderayak bu genişletmeyi gerek ABD ve New York gerçekliği, gerekse Ortaçağ ve katedraller ile ilgili metinleri de kapsayacak şekilde yapmak, buna zengin sinema külliyatını katmak mimar olanlar ve olmayanlar için keyifli birer düşünsel macera olabilir.

KİTAP ÖNERİLERİ

Kitap Adı: Şark Seyahati

Yazar: Le Corbusier

Yayınevi: İş Bankası Kültür Yayınları

Basım Yılı: 2009

Açıklama: Avrupa'da kitlesel sanayi üretiminin doruğa ulaştığı, yeni teknolojilerin alışılmış hayat tarzlarını sürekli değiştirmeye zorladığı, hep daha çok değişim talep ettiği bir çağda, yeni arayışlar peşinde yollara düşmüş genç bir mimar adayı...

Viyana'dan doğuya, İstanbul'a uzanan bir yolculuk... Sanayileşmemiş toplumlarla ve hayat tarzlarıyla tanışma... Osmanlı ve antik Yunan mimarlık mirasıyla karşılaşmalar...

20. yüzyıl mimarlığına ve sanatına Le Corbusier adıyla damgasını vuracak olan İsviçreli bu genç mimar, bu benzersiz tecrübesini defterler dolusu yazıya ve çizgiye döker.

Geziye Avrupa modernleşmesi üzerine eleştirilerle başlayan Le Corbusier, modernliğin eşiğindeki Osmanlı ülkesinde merak, keşif ve hayranlık duygularına teslim olur.

Trablusgarp ve Balkan Savaşlarının Meşrutiyet'in coşkusuna gölge düşürmesine ramak kaldığı bir dönemde tadını çıkarır İstanbul'un ve şehrin büyük bölümünü kül eden Fatih-Altımermer yangınına tanık olur. Le Corbusier'nin önce kısmen bir yerel gazetede yayımladığı, yarım asır sonra da kitaplaştırdığı -mimarlık anlayışının oluşmasında önemli payı olan- bu gezisine ait notları, dilimizde ilk kez eksiksiz olarak yayımlanıyor.

Kitap Adı: Kültür Mirasını Koruma İlke ve Teknikleri

Yazar: Zeynep Ahunbay

Yayınevi: Yem Yayınevi

Basım Yılı: 2019

Açıklama: Prof.Dr. Zeynep Ahunbay, yeni kitabı Kültür Mirasını Koruma İlke ve Teknikleri'nde, çağdaş koruma uygulamalarını yönlendirmek için geliştirilen uluslararası ilkeleri, yaklaşımları irdelerken; bir yandan da oluşturulması gereken bilimsel altyapıyı açıklamaya çalışıyor. Zeynep Ahunbay, seçtiği ulusal ve uluslararası örneklerle, tarihi yapıları tanımaya, hastalıklarını teşhise ve koruma ilkelerine dayalı doğru seçimler yapmaya yardımcı olacak bilgiler paylaşıyor. Kültür Mirasını Koruma İlke ve Teknikleri, "Türkiye'de Koruma Uygulamaları Yapan Kurumlar; Yetki Alanları ve Çalışma Yöntemleri", "Koruma Teknikleri İle İlgili Uluslararası İlkeler", "Koruma Eğitiminde Temel İlkeler", "Koruma Teknikleri", "Arkeolojik Alanların Korunması" ana bölümlerinden oluşuyor. Ayrıca kitabın sonunda verilen "Uluslararası Tüzük, İlke, Belge, Bildirge ve Kılavuzlar" ile "Sözlük" bölümleri ise kültür mirasını koruma konusunda ayrıntılı bilgi sahibi olmak isteyenler için rehber niteliği taşıyor.

KİTAP ÖNERİLERİ

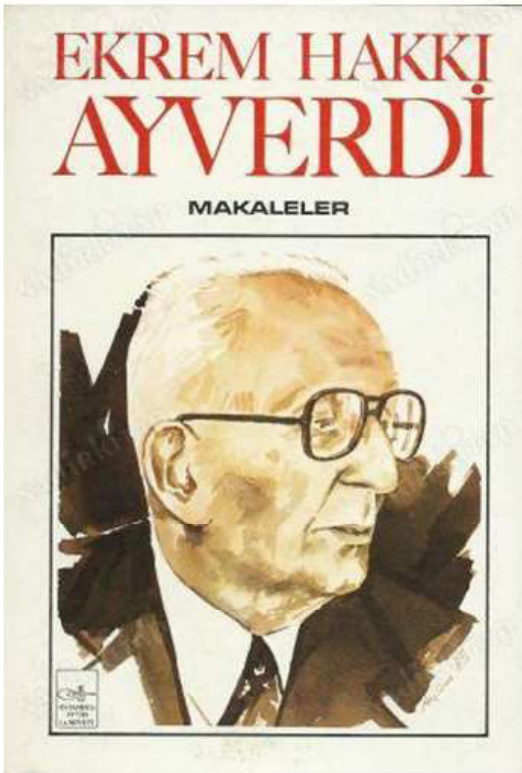
Kitap Adı: Korumak Mı Restore Etmek Mi?

Yazar: Camila Boito

Yayınevi: Janus

Basım Yılı: 2018

Açıklama: Camillo Boito bir binanın eski kısımlarıyla yeni kısımlarının açık seçik ayırt edilmesine dayanan bir düşünce geliştirdi. Bu düşünce müdahalenin her aşamasında bir seçim yapılmasını da beraberinde getirdi. Hiç değişmeyen ilkeyse, bir binanın tarihindeki bütün katmanlara gereken saygının gösterilmesi idi.

Kitap Adı: Makaleler

Yazar: Ekrem Hakkı Ayverdi

Yayınevi: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları

Basım Yılı: 1985

Açıklama: Y. Müh. Mim. Dr. Ekrem Hakkı Ayverdi'nin, sanat, mimarî, İstanbul ve İstanbul mimarîsi ile ilgili makaleleriyle tarihî ve kültürel meseleler üzerine dikkatlerini ihtiva eden ve çeşitli mülâkatlarının yer aldığı kaynak eser.

KİTAP ÖNERİLERİ

Kitap Adı: İdrak ve İnşa
Yazar: Halil İbrahim Düzenli
Yayınevi: Klasik Yayınları
Basım Yılı: 2009

Açıklama: Turgut Cansever Mimarlığının İki Düzlemi
İdrak ve İnşa, mimarimizin büyük ustası Turgut Cansever'in özellikle düşüncesine ve eserlerine yoğunlaşan bir çalışma. Mimarın söylediklerine dikkat kesilen, inşalarını gören Düzenli, Cansever'in kırk yedi projesine dair görsellerle hazırladığı proje açıklama tablolarıyla, eserleri farklı açılardan mukayeseli olarak analiz ettiği tablolarla bir "Turgut Cansever Kitabı" sunuyor okuyucuya.

Ahmet Davutoğlu'nun aidiyet ve medeniyet ben-idraki kavramsallaştırmalarını, araştırmasının sosyal bilimlerden gelen üst kuramsal çerçevesi olarak belirleyen Düzenli, mimari otonomi kavramını da çalışmasının merkezî unsurlarından biri olarak konumlandırıyor.

Düzenli bu eserinde ayrıca bilimsel bir araştırma disiplini olarak mimarlık ile uygulama sahası olarak mimarlık arasındaki etkileşim ve gerilimden hareketle, aidiyet, kimlik, özgünlük gibi Türkiye mimarlığının modern meselelerine de temas ediyor.

"İdrak seviyemize göre inşa ederiz."

BİRİKİM

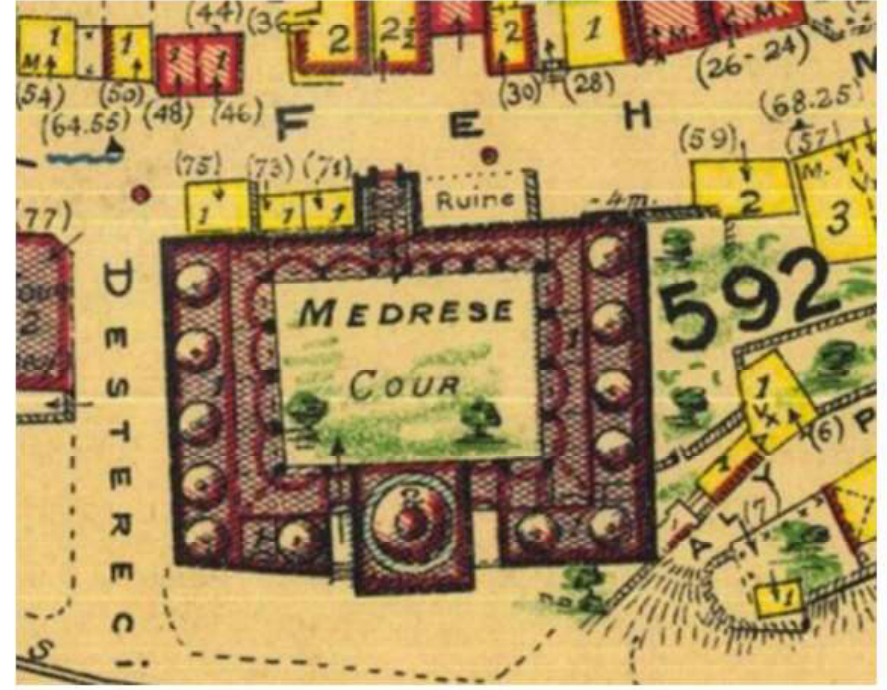
SEMİZ (CEDİD) ALİ PAŞA MEDRESESİ

*Ali Kazım Sakallı**

Tarihi yapılar, günümüze aktarılma süreçlerinde döneminin kültürel, sosyal, ekonomik olgularına bağlı olarak fonksiyonlarının değişmesi ile bazı mekânsal değişikliklere uğrayarak veya bütünüyle yeniden işlevlendirerek kullanılabilir. Bu yapıları korumada en iyi yol günlük yaşama dâhil edebilmek, yaşayan bir yapı olarak kullanabilmektir. Yazıda, restorasyon sürecinin bir kısmında staj yapma fırsatı bulduğum bir takım işlev değişiklikleri geçirmiş ve hala kullanımda olan Semiz Ali Paşa Medresesinin geçirdiği süreçlerden bahsetmekteyim.

BİRİKİM **SEMİZ (CEDİD) ALİ PAŞA MEDRESESİ**

İstanbul'un Fatih ilçesinin Karagümrük mahallesinde bulunan medrese, Kanuni Süleyman sadrazamı Semiz Ali Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Rumeli Beylerbeyliği ve Mısır Beylerbeyliği de yapmış olan Paşa'nın vakfiyesinde, medreseye bağlı 12 dükkân ve bir adet fırından bahsedilir.^{1 2}

Pervititch Sigorta Haritaları, 32 No'lu Pafta, 1929

Herhangi bir külliyesi olmadan inşa edilen medresenin günümüze gelen bir kitabesi bulunmamaktadır. “U” plan şemasında olan medresenin, cümle kapısı orta aksın sağına meyilli ve avludan alçakçadır. Kuzeydoğu yönündeki asıl ön cephesinde cümle kapısı, muhtemel dükkânlara ait ocaklar, nişler ve alttaki hücrelere açılan bir kapı gözükmektedir. Bu cepheye ihtiyaç duyulduğu için sonradan 2 adet payanda yapılmıştır.

Medresenin cümle kapısı, zamanında şehrin önemli girişlerinden biri olan Nişanca Caddesi bugünkü ismiyle Hasan Fehmi Paşa Caddesi üzerindedir.

Cumhuriyet döneminde Fevzi Paşa Caddesinin açılması ve Menderes imar hareketleri ile genişletilmesinin ardından yapının cümle kapısı önemini kaybetmiş, arka cephesi anayol üzerine çıkmış ve girişleri arka cephe üzerinden yapılmaya başlanmıştır.

¹ Emecen – Şahin, “Osmanlı taşra teşkilatının kaynaklarından 1550-1551 (957-958) tarihli sancak tevcih defteri”, 1998, s. 96,101

² VGMA, Vakfiye Defterleri, No.585, s. 16,20.

Avluya cümle kapısından girildiğinde, karşıda derslane gözökmekte ve iki yana uzanan 14 hücre avluyu kucaklamaktadır. Her hücrenin kendi kubbesi vardır. Dershanenin kubbesi pandantiflidir, avluya bakan cephesinde mukarnaslı bir portal ve iki yanında bursa kemerli penceresi görülür. Duvarı muntazam örölmüş kesme küfeki taşı, yan ve yola bakan cephelerinde ise iki sıra tuğla bir sıra taş almaşık olarak örölmüştür. Kare planlı olan derslik, hücrelerden Fevzi Paşa Caddesine çıkan iki yandaki giriş ile ayrılmıştır. Avlunun sağ köşesindeki tek kollu merdiven aşağıdaki hücrelere iner. Buradaki 3 hücrenin pencereleri Testereciler sokağını görmektedir. Dershanenin bulunduğı kotta sağdaki ilk hücre ile köşe hücre arasında eyvan bulunmakta sol köşede ise helaların ve sarnıcının bulunduğu yan bahçeye geçiş bulunmaktadır.

Yapının özgün halinde taç kapısı ve aynı beden duvarını kullanan, iki yönde sıralanan dükkânları vardır. 1929 tarihli Pervititch haritasında taç kapısının ve dükkânların yerleri belirlenmiş fakat zamana yenik düşmüş olmalı ki, 1976 tarihli belgelenen fotoğrafta izleri belli olmamaktadır. 1914 yılına kadar medrese olarak faaliyet göstermeye devam eden yapı⁴, şehrin geçirmiş olduğı Balat yangınları ve depremlerden nasibini almış çokça zarar görmüş, günümüze gelene kadar geçirdiğı imarlar sonucunda özgün plan şemasını yitirmiştir. Bir süre metruk halde bırakılan medrese, dönemin ihtiyaçlarını karşılamak için sağlık ocağı olarak yeniden işlevlendirilmiş, bu işlevi ile tekrar günlük yaşama dâhil edilmiştir.

1976 tarihli İstanbul Belediyesi,
Harita Müdürlüğü Arşiv Fotoğrafi

Tarihi yapıların yönetsel ve işlevsel olarak değıştirilmesi yapının kullanımını ve onun muhatap olacağı çevreyi değıştirir mi?

Yakın tarihe kadar verem savaş dispanseri ve sağlık ocağı olarak kullanılan medrese, kentin değışmesi ve şehir dokusunun kaybolması nedeniyle değeriini kaybetmiş, zaman içerisinde alınan kubbe kurşunları, alemleri, Fevzi Paşa Caddesine doğru yatmış olan dershanesi ve binanın her yerinden türeyen niteliksiz bitkilenme ile çürümüş beden duvarları sonucu harap olmuş vaziyetteydi. Yapıya dispanser fonksiyonu verilmesi ihtiyaçlarına yönelik yeni mekân gereksinimleri getirmiş, birtakım eklemeler, değışiklikler ile tahribata maruz bırakılmıştır.

Yeni mekânlar oluşturmak amacı ile revakların avluya bakan kısmı ve eyvan doğramalar ile örtülmüş, bazı kemer taşları ve revakların altları çürümüş, sarnıcı kapatılıp arka bahçe üzerine müştemilat yapılmış, doktor odası, muayene odası gibi ihtiyaç duyulan mekânlar için hücreler tasnif edilmiş bazı hücre pencereleri yıkılarak kapıya çevrilmiş ve bu gibi yeni işlevinin ihtiyaçlarına yönelik değışiklikler yapılmıştır. 2012 de sağlık ocağı faaliyeti son bulup bir vakıf tarafından devralınıp restorasyon sürecine başlanmıştır.

Yapının geçirmiş olduğu bu restorasyon sonucu dershanesinin kubbe kasnağının düzeltilmiş, alemlerinin kondurulması, çürüyen duvarların, bitkilenmelerin temizlenmesi ile yapı medrese görünümüne kavuşmuş ihya edilmiş olup günümüzde de eski işlevine yakın bir işlevde vakıf hizmetleri için kullanılmaya başlanmıştır. Bununla birlikte Hasan Fehmi Paşa Caddesi üzerindeki ön cephesinde günümüze gelemeyen ta kapısı ve dükkanları içinde bir rekonstrüksiyon uygulaması yapılmıştır. Ta kapının sağına ve soluna sıralanan dükkânlar sadece kaybolan değeri ihya etmek için değil günümüzde de kullanılması için planlanmıştır.

BİRİKİM SEMİZ (CEDİD) ALİ PAŞA MEDRESESİ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Harita Müdürlüğü Arşivinden Fotoğraflar, 1976

Restorasyon öncesi fotoğraflarında taç kapısının ve dükkânların üst örtüsünün izleri belli olmakta, dükkânlar beden duvarından daha alçakça duvarın sadece bir kısmını örtmekte olduğu gözükmemektedir. Pervititch haritasında konumu belirtilen taç kapı ve dükkânların yeterli arşiv verilerinin bulunmaması nedeniyle çağdaş bir yorum uygulanmıştır. Burada eklenen taç kapının sağ ve solunu tamamen örtecek şekilde çelik strüktürlü dükkânlar kondurulmuştur. Bu dükkânların çelik taşıyıcıları özellikle gösterilmek istenmiş olmalıdır ki sütun-kemer görüntüsü vererek cephelerde uygulanmıştır. Özgün halinde bulunduğu tahmin edilen sütun kemer ilişkisinin sadece taşıyıcı vazifesi gördüğü düşünülerek yapılmış olması muhtemel olan bu dönem eki, ek olması gereken asıl yapıyı büyük kütlesiyle örtmekte ve asıl yapının mimari karakterine gölge düşürür nitelikte gözükmemektedir. İhya edilen yapıya uygulanan dönem eklerinde yapının mimari karakterini yansıtan veya bu karakteri bozmayan tavrıyla yapıyı ortaya çıkarması beklenir.

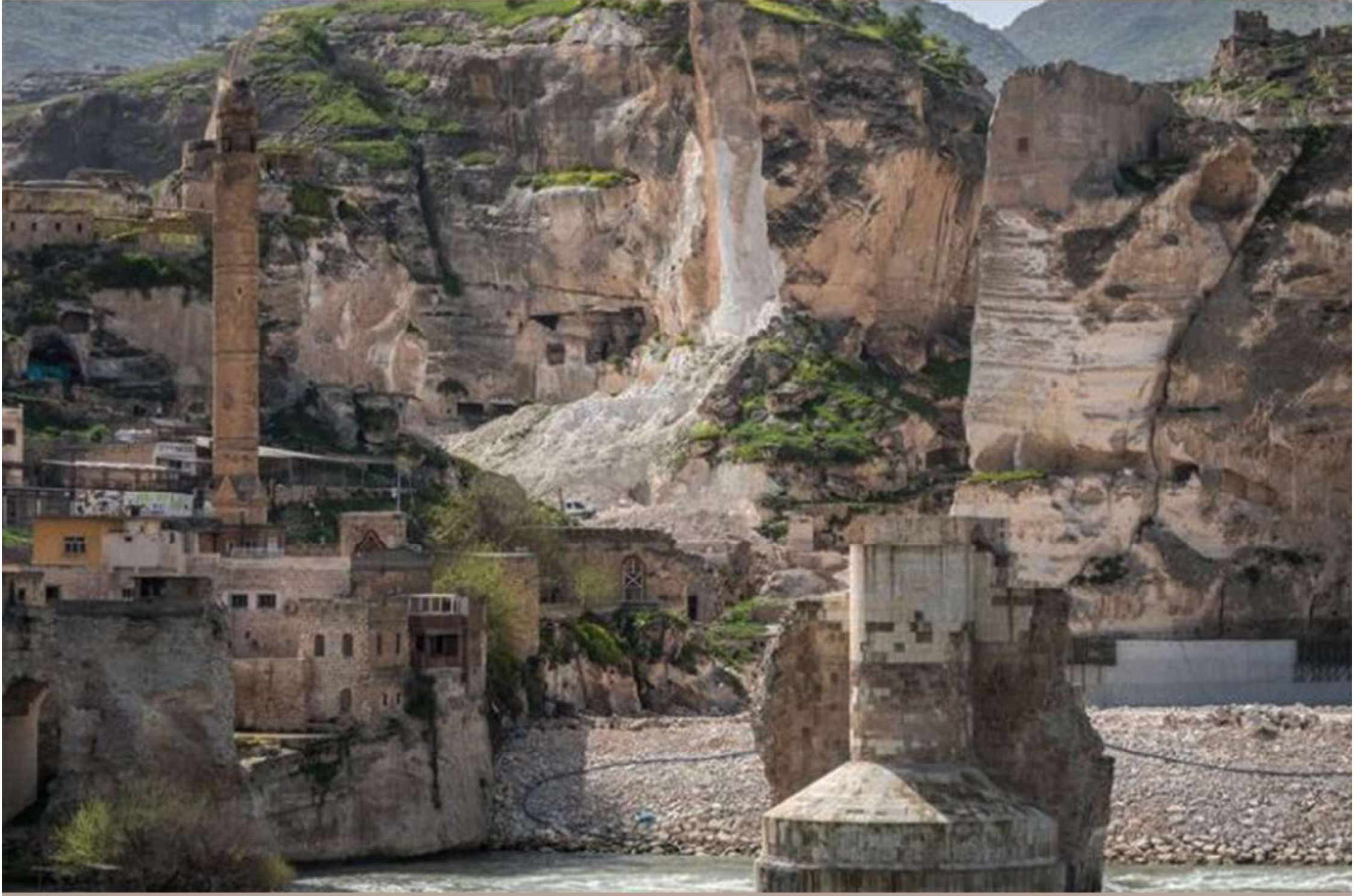
BİRİKİM SEMİZ (CEDİD) ALİ PAŞA MEDRESESİ

Bu bağlamda tarihi yapıların günümüz koşullarına aktarılma süreçlerinde, çağdaş yapım tekniklerinin ve malzemelerinin kullanımı, kendi kimliğini ifade ederken, tarihi yapının kimliğine saygılı durabilmesi gibi nicel özellikleri ile tercih edilmekte olduğu görülmüştür.

Son restorasyonunda yapılmış olan rekonstrüksiyon uygulaması üzerinden siz değerli okuyucularımıza ithafen şu soruyla bitirelim: ***“Tarihi yapının ihya edilmesi, yapıya eklenen çağdaş eklerin yorumlanmasında keyfiyet hakkı kazandırır mı?”***

Fotoğraf, Önder Kaya

BARAJ ALTINDA KALAN SADECE HASANKEYF Mİ?

Öznur Kara*

Hasankeyf insanlığın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Mezopotamya vadisinde yer almaktadır. Dicle Nehri etrafında kurulmuş olması, korunmaya müsait coğrafi yapısı, barınmak için kullanılan yüzlerce mağarası, çağlar boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması bu şehri stratejik bir öneme kavuşturmuştur.

BARAJ ALTINDA KALAN SADECE HASANKEYF Mİ?

Hasankeyf'in ne zaman ve kimler tarafından kurulduğu bilinmemektedir. Miladi ilk asırlarda Hasankeyf, Bizanslılar ile Sasaniler arasında el değiştirmiş, Hasankeyf'e sağlam bir kale yapan Bizanslılar, bu hakimiyeti, Müslümanların bu beldeyi fethettiği 7. yüzyıl başlarına kadar sürdürmüştür. Hasankeyf ve çevresi; Hz. Ömer'in halifeliği sırasında İyâz b. Ganm'ın kumandasındaki İslâm Ordusu tarafından fethedilmiştir. Kaynaklarda şehrin fetihten 10. yüzyıla kadar uzanan tarihi hakkında bilgi bulunmamaktadır. Bu yüzyılda meşhur coğrafyacı Makdisî, Hasankeyf'in müstahkem bir kalesiyle çok sayıda kilisesinin bulunduğu ve çarşıları, hanları, taştan ve tuğladan yapılmış evleriyle güzel bir şehir olduğunu söyler. (Ahsenü't-tekasim, s. 141)¹

Halifeler döneminin ardından sırası ile; Emevîler, Abbasîler Hamdanîler, Mervanîler, Artuklular Eyyubîler ve Osmanlılar bu bölgeye hakim olmuştur. Bir dönem Moğol istilasına da uğrayan şehir, uğradığı tahribata rağmen birçok eseri günümüze ulaştırmayı başarmıştır. Bu eserlerden bazıları şunlardır:

A. KALE

- a) Hipodrom Mevk
- b) İskân edilmiş kısımlar
- c) Dar Vadi
- 1. Giriş Rampası
- 2. 3. 4. Tahkim edilmiş yayılar
- 5. Dicle 'ye giriş merdiveni
- 6. Küçük Saray
- 7. Büyük Saray
- 8. Ulu Câmî

B. ŞEHİR

- 9. Kale burcu
- 10. El-Rızk Câmî
- 11. Sultan Süleyman Câmî
- 12. Koç Câmî Harabesi
- 13. Bir Medrese Kalıntısı
- 14. Kervansaray
- 15. Hamam
- 16. Bir câminin izleri
- 17. Küçük Câmî
- 18. Kızlar Câmî (Türbe)
- 19. Ev harabeleri
- 20. Eski bir duvar parçası
- 21. Dükkânlar ve evler
- 22. Dicle üzerinde köprü harabeleri

BARAJ ALTINDA KALAN SADECE HASANKEYF Mİ?

C. DİCLE'NİN SOL KIYISI

- 23. İmam Abdullah Zaviyesi
- 24. Zeynel Bey Türbesi
- 25. Modern evler

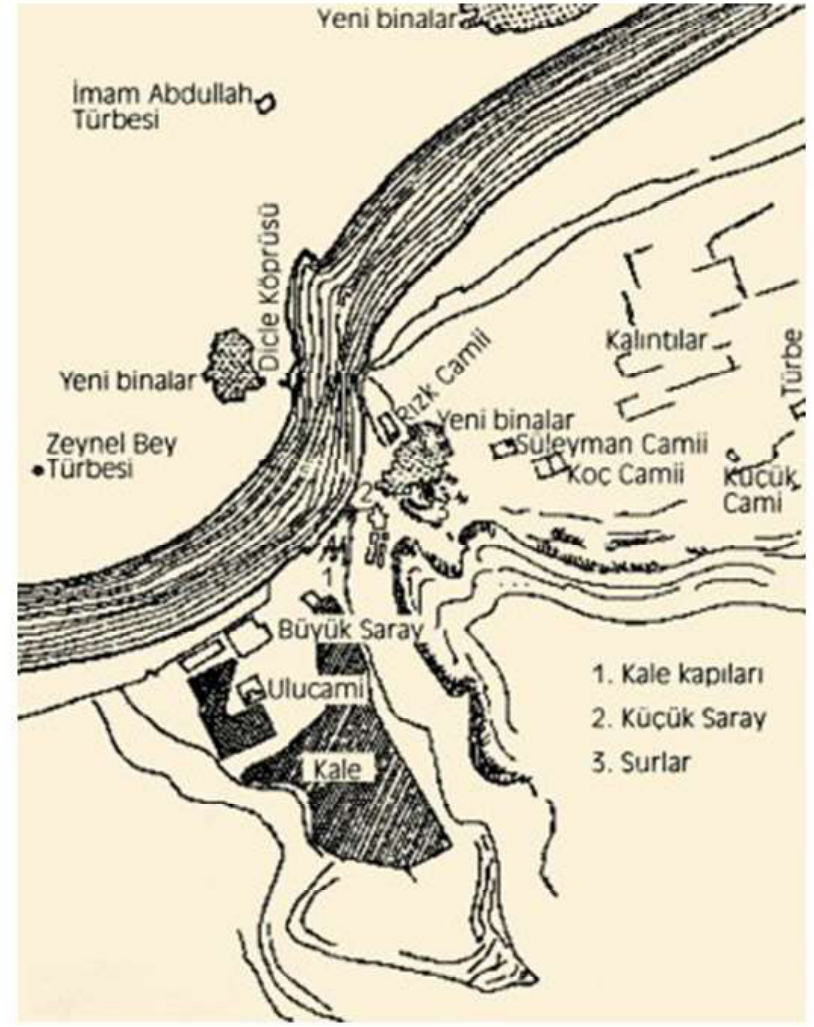
Bunların yanı sıra birçok küçük eser kalıntısı ve höyük bulunmuştur.

ILISU BARAJI VE HASANKEYF

Güneydoğu Anadolu Projesinin (GAP) bir parçası olan ve bugüne kadarki en büyük hidroelektrik projelerinden biri olan Ilısu Barajı, 1954'te ilk taslağı hazırlandığından beri büyük bir

tartışma konusu olmuştur. Baraj, Hasankeyf'teki Dicle Nehri'nin su seviyesini 60 metre yükselterek antik kentin % 80'ini ve çevresindeki birçok köyü su altında bırakacak, halen araştırılmayan 300'den fazla tarihi alanı da suya gömecektir.

Tarihi yerleşim alanı çevresinde, mağaralarda yaşayan halk ve taşınabilir eserler için devlet tarafından "Yeniden Yerleşim Eylem Planı" hazırlanmıştır. Söz konusu plan çerçevesinde, su altında kalacak bazı eserler, Devlet Su İşleri'nin açıklaması ile "Türkiye ve Dünya'da bu hususta uzmanlaşmış bir ekip yönetiminde, Hasankeyf Yeni Kültürel Park Alanı'na taşınacak ve yerleştirilecektir" ancak Hasankeyf için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde dava açan Kültürel Miras Hukuku Uzmanı Avukat Murat Cano'nun ifadesi ile Hasankeyf sit alanındaki yapıların çoğu bölgenin Ortaçağ yapım teknolojisiyle (alçı esaslı bir harç ve moloz tabir edilen kaba yonu taşlardan) meydana getirilmiştir. Yapıları bu teknoloji ile inşa edilmiş bir kent, bilinen taşıma yöntemleri ile taşınamaz. Kenti sökmeye kalkışmak, onun yok olmasına neden olacaktır. Sökülen kent, harç ve taş parçalarına ayrıldıktan sonra başka bir yerde yeniden özgün nitelikleriyle kurulamaz.

*Hasankeyf Şehir Planı

BARAJ ALTINDA KALAN SADECE HASANKEYF Mİ?

Ayrıca sitin doğal biçimlenmesini taşımak da olası değildir. Yine aynı şekilde mağaralar ve som kaya kütlesi ile bütünleşen kalenin nakledilmesi mümkün değildir. Diğer taraftan, kalenin üzerindeki anıtlar, Roma İmparatoru Konstantinos'tan I. Justinianus dönemine kadar uzanan süreye ait kalıntılar ve kent merkezindeki tarih öncesi dönemlerin seramiklerinden oluşan tabakalar, "taşınma projesi"nin kapsamı dışında bırakılmışlardır.³

Hasankeyf bu toprakların kültürel bir mirasıdır. Kültürel mirasımız bizlere geçmişimizi hatırlatan, birlik duygumuzu, aidiyetimizi güçlendiren "hafıza"mızın diri kalmasını sağlayan bir hazinedir. Kimliğimizi bulmamızı varlığımızı anlamlandırmamızı sağlayan bir araçtır. Bu araçlara sahip çıkmayan bir toplum varlığını anlamlandırmada güçlük çekebileceği gibi geçmiş ile bugün arasında bağlantı kurarak, medeniyet inşâ etme yolunda da engellerle karşılaşacaktır. Nitekim kültürel mirasın hafıza ve kimlik olgusunu kuvvetlendirdiğinin farkında olan Cengiz Han'ın işgal ettiği şehirleri yakmasının sebebi; donmuş bir dünyanın insanlara ve başka nesillere hükmedip, onları esir alması manasına geldiğini düşünmeleridir.⁴

*Zeynel Bey Türbesi, Hasankeyf

BARAJ ALTINDA KALAN SADECE HASANKEYF Mİ?

Hasankeyf gibi kültürel bir mirasın sular altında bırakılması Cengiz Han'ın işgal ettiği beldelere yaptığı yıkım ile kıyaslanamayacak olsa bile sonuçları itibariyle benzerlikler göstermektedir. Bölgede yaşamını sürdüren yöre halkı yeni yerleşim alanına taşınarak "barınma" ihtiyaçları giderilmiş olacaktır. Peki, doğup büyüdüğü tarihi mağaraları, içinde geçen çocukluk anılarını gelecek nesillere aktaracakları bir Hasankeyf'i taşımak mümkün olacak mı?

Hasankeyf, Anadolu'nun, korunması ve gelecek nesillere aktarılması gereken kültürel bir mirasıdır. Hasankeyf'in korunmasında devlet ve ilgili kurumları kültürel mirası koruma sorumluluğuna hassasiyet göstermelidirler. Kurumlar halkın ihtiyaçlarını gidereceğini iddia ederken ülkenin sahip olduğu tarihi ve kültürel mirasa müdahale etmemelidir. Su ve enerji ihtiyaçları söz konusu olduğunda bunlara alternatif çözümler üretilmeli, tarihi ve kültürel mirasın korunması öncelenmelidir.

Ömrü 100 yıldan az olan bir baraj için 12 bin yıllık tarihin sular altında kalması kabul edilebilecek bir durum değildir. Baraj için alternatif çözümler bulunulabilir fakat 12 bin yıllık geçmişe sahip olan Hasankeyf'i nasıl bulacağız?

*Fotoğraf: Hasan AÇAN

Seda KUNDURACI
İstanbul S. Zaim Üniversitesi
Mimarlık Öğrencisi, 4

Zehra SEZER
İstanbul S. Zaim Üniversitesi
Mimarlık Öğrencisi, 4

> Halkalı Ziraat ve Baytar Mektebi (İstanbul)

HALKALI'DA TARİHTEN BİR İNCİ

HALKALI ZİRÂAT VE BAYTAR MEKTEB-İ ÂLİSİ

*Bilge Nur Aksu**

Bir ülkenin gelişmesinin önemli unsurlarından biri tarımdır. Tarımı gelişen ülkeler; üretim ve ticarete gelişim sağlayarak kalkınma ve istihdamı sağlamış olurlar ve eğitim, sağlık gibi temel alanlarda ilerleme de beraberinde gelir. Tarımsal çalışmaları gelişen ülkelerin zor koşullar (savaş, afet, kıtlık) dönemleri için tohum yedekleme imkânları da olur. Şu hususa da dikkatinizi çekmek isterim; tarım ve hayvancılık bir bütündür. Tarımın başarılı olabilmesi için hayvancılık alanında yapılan çalışmalar büyük önem arz eder.

Bu anlayış ile 1848 yılında Yeşilköy'de Mekteb-i Zirâat-i Şahane'nin kuruluşuyla ilk tohum atılır lâkin ikinci eğitim döneminde kapatılır. Tarım ve hayvancılık anlamında yeni bir kapı Halkalı'da açılmış olur.

HALKALI ZİRÂAT VE BAYTAR MEKTEB-İ ÂLİSİ

Eğitimini Fransa'da görmüş uzman ziraatçı Amasyan Efendi dönemin zirâî çalışmalarından sorumlu komisyona; Avrupa'ya öğrenci gönderilmesinin yetersiz olduğunu, yeni bir zirâat mektebinin açılması ve dışarıda eğitim gören talebelerin gelip bu kurumlarda müderrislik yapmasıyla daha geniş kitlelerin de eğitilmesini önerir. Sultan II.Abdülhamid'in isteği uygun bulmasıyla çalışmalar başlar. Peki mektep için hangi arazi kullanılacaktır? İlk zorluklar araziyi bulma hususunda başlar çünkü mektebin açılmasını isteyenler, istemeyenlere nispeten azınlıktadır. Bu sebeple uygun görülen arazi satın alınamamaktadır.

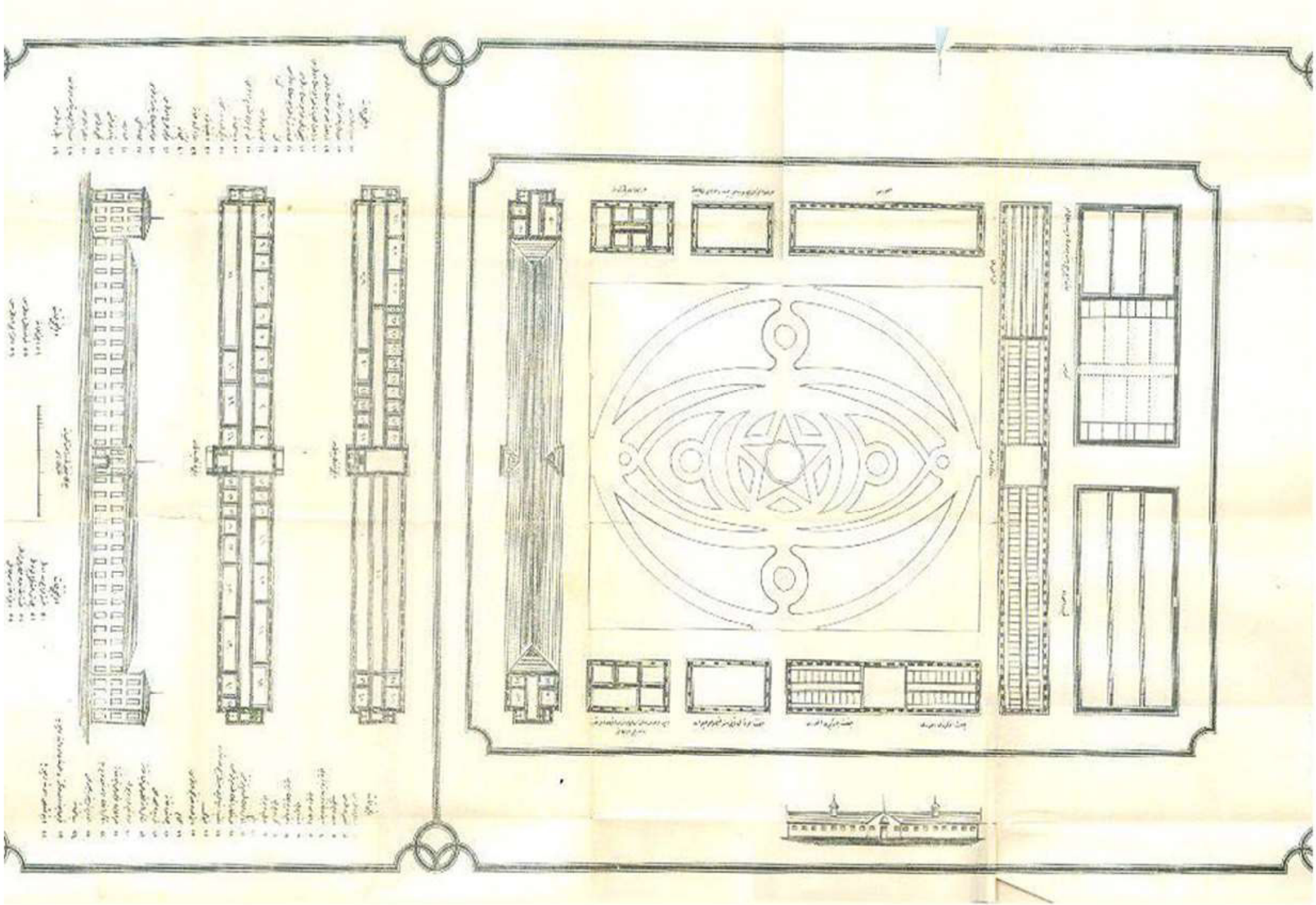
Yoğun çalışmalar sonucu Halkalı köyündeki Mısırlı Hurşit Paşa'nın zevcesi Rukiye Hanım'a ait 5984 dönümlük arazi 2000 altına satın alınır.1877 yılında yapımına başlanan mektebin birinci kısmı tamamlanır lâkin tahsisat bitince inşaat iki yıl bekler. Zihni Paşa'nın Ticaret Nazırlığı döneminde yeni bir komisyon kurulur ve tahsisat temin edilir. 1891 yılında inşaat tamamlanır. Mektebin ilk öğrencileri Mülkiye Baytarı talebeleridir. 1889 yılında alınan ilk talebeler derslerine Ahırkapı'da bulunan Tıbbiye-i Mülkiye Mektebinde devam ederler. Talebelerden 19'u, 1891 yılında inşaatı henüz tamamlanmamış olan Halkalı'da ki okula nakledilir. 1891 yılında inşaat tamamlanır.13 Ekim 1892 Perşembe günü dönemin Zirâat Bankası Müdür-i Umumisi Celal Bey'in katılımıyla açılış merasimi kurban kesilerek dualar eşliğinde gerçekleşir. Bir yıl önce sınıfını dereceyle bitiren Mehmet Akif Efendi (Ersoy) merasimde ödülünü alır.

Mektebin inşası Fransız mimar tarafından yürütülür. Mektebin ana beden duvarları; tarla taşı diye adlandırılan taşlardır. Arşivlerde edinilen bilgiye göre; tarla taşı, arazi alındığı zaman içerisinde bulunan bir taş ocağından çıkan taşlarla üretilmiştir.

Mektebe ait Halkalı Zirâat Mekteb-i Âli'si Mecmuası'nda okuyucular için mektep binası ayrıntılı olarak târif edilmiştir. Mektep, biri zemin kat olmak üzere iki katlıdır. İlk katın sol tarafında dershaneler ile avluya bakan aydınlık bir koridor, sağ tarafta muallimler için ayrılan odalar bulunmaktadır. Dönemin önemli çalışmalarının yapıldığı Bitki ve Bitki Hastalıkları, Hayvanat ve Bitki Zararlıları için laboratuvar mevcuttur. Batı cephesinde ambar, sahanlık, dermirhâne, mutfak ve hamam vardır.

HALKALI ZİRÂAT VE BAYTAR MEKTEB-İ ÂLİSİ

Güney cephesinde uygulamalı olmak üzere araştırmalar için zirâî alanlar mevcuttur. Kuzey de süthâne, makine dairesi ve ahırlar vardır. Binalar hem mektebi hem de numune çiftliğini içine almaktadır ve bugün iç bahçe olarak adlandırdığımız doğal bir avlu oluşmuştur.

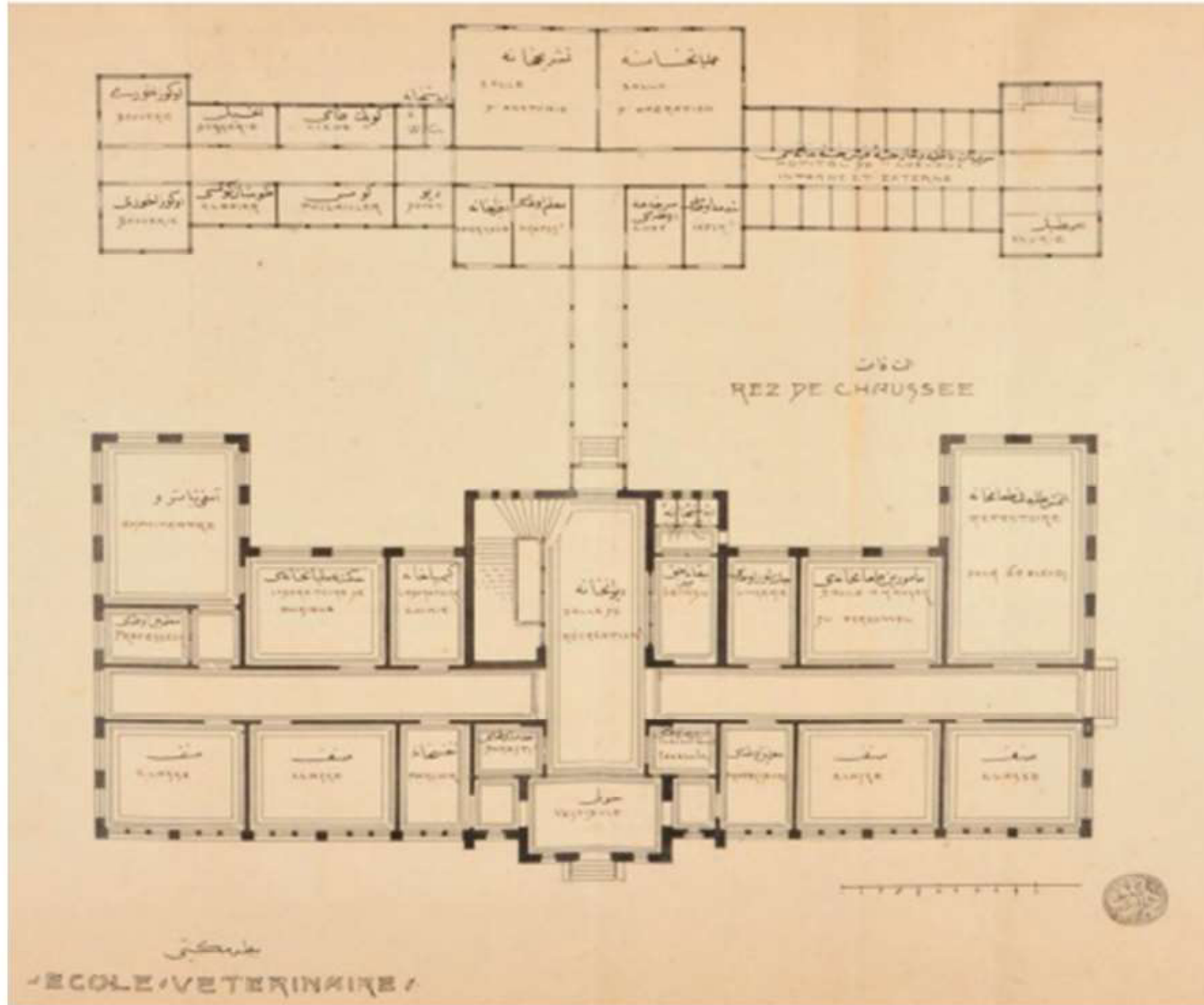

Ziraat Mektebi Planı

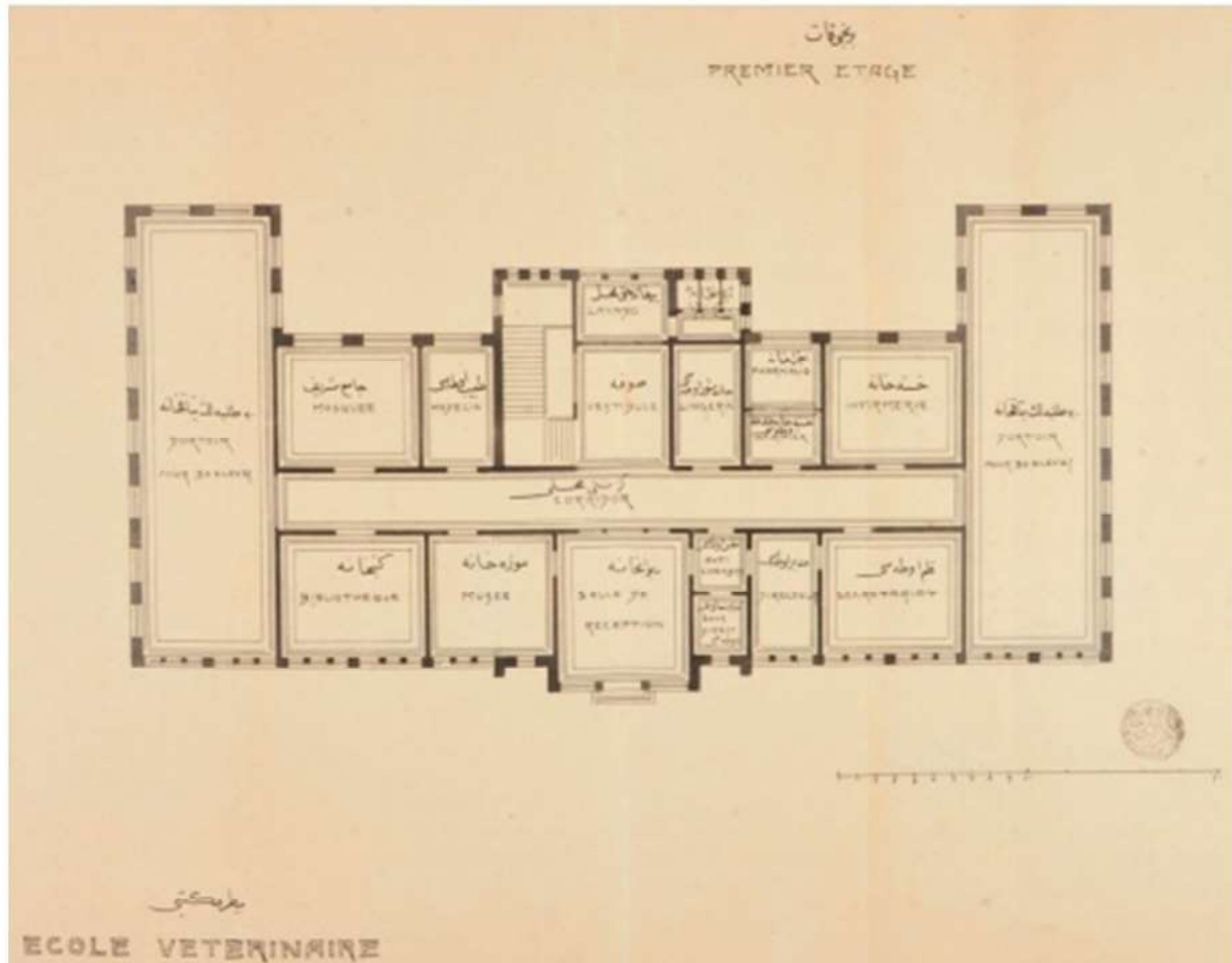
Üstad Mehmet Akif Ersoy'a "Hasta" isimli şiiri yazdıracak kadar kışlarının sert geçtiği bilinen Halkalı'da soğuğa karşı nasıl önlemler alınmıştır?

Avluda bulunan binalar birbirine birleştirilmemiş ve bu sayede rüzgârı süzerek bir sirkülasyon alanı oluşturulmuştur. Diğer önlem olarak pencerelerde beden duvarları kalın tutulmak suretiyle yapının dengesi korunmuş, kışın soğuk havanın, yazın sıcak havanın iç mekânı etkilemesi engellenmiştir.

HALKALI ZİRÂAT VE BAYTAR MEKTEB-İ ÂLİSİ

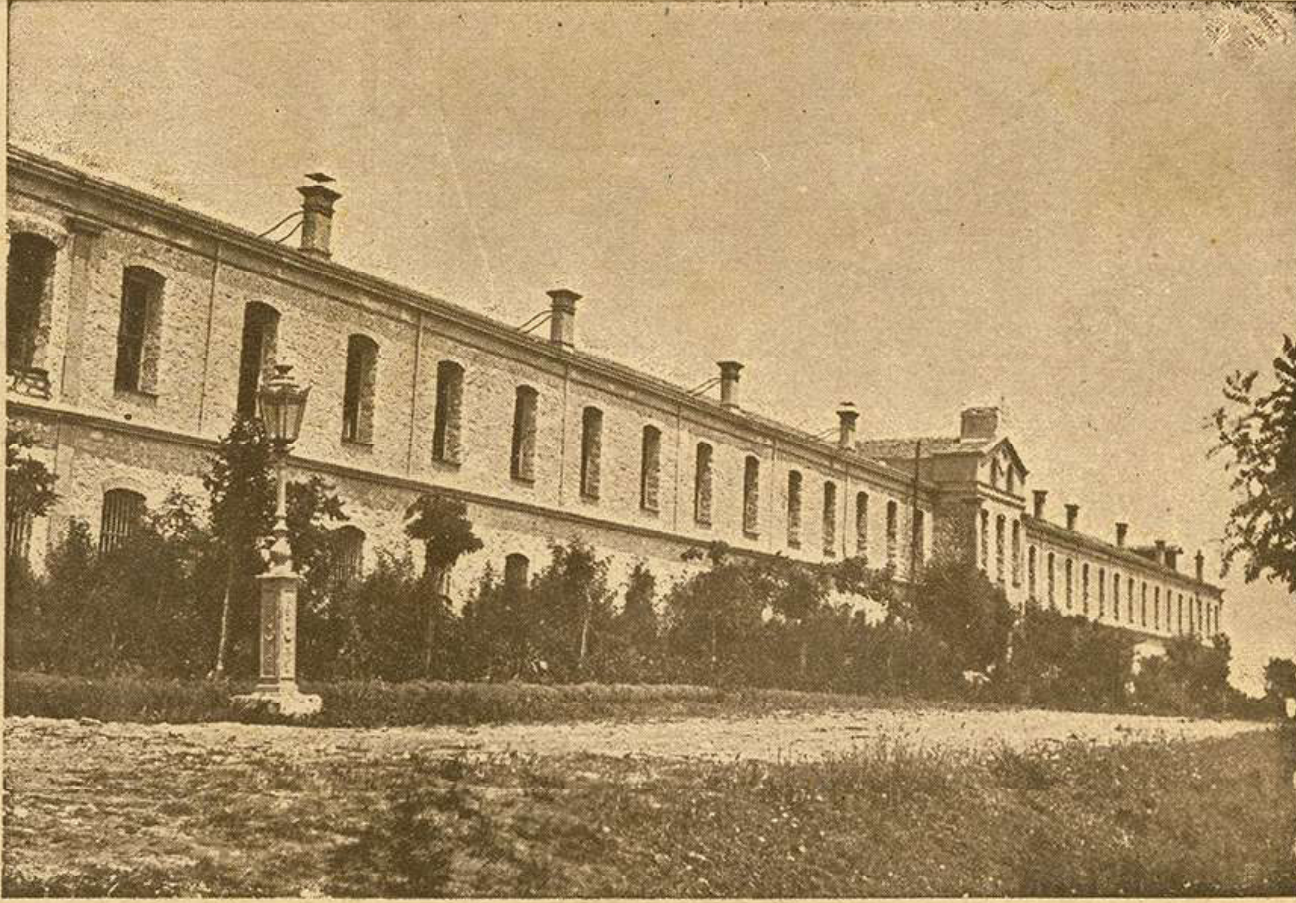

Ziraat Mektebi Planı,
Kaynak:Rektörlük Arşivi

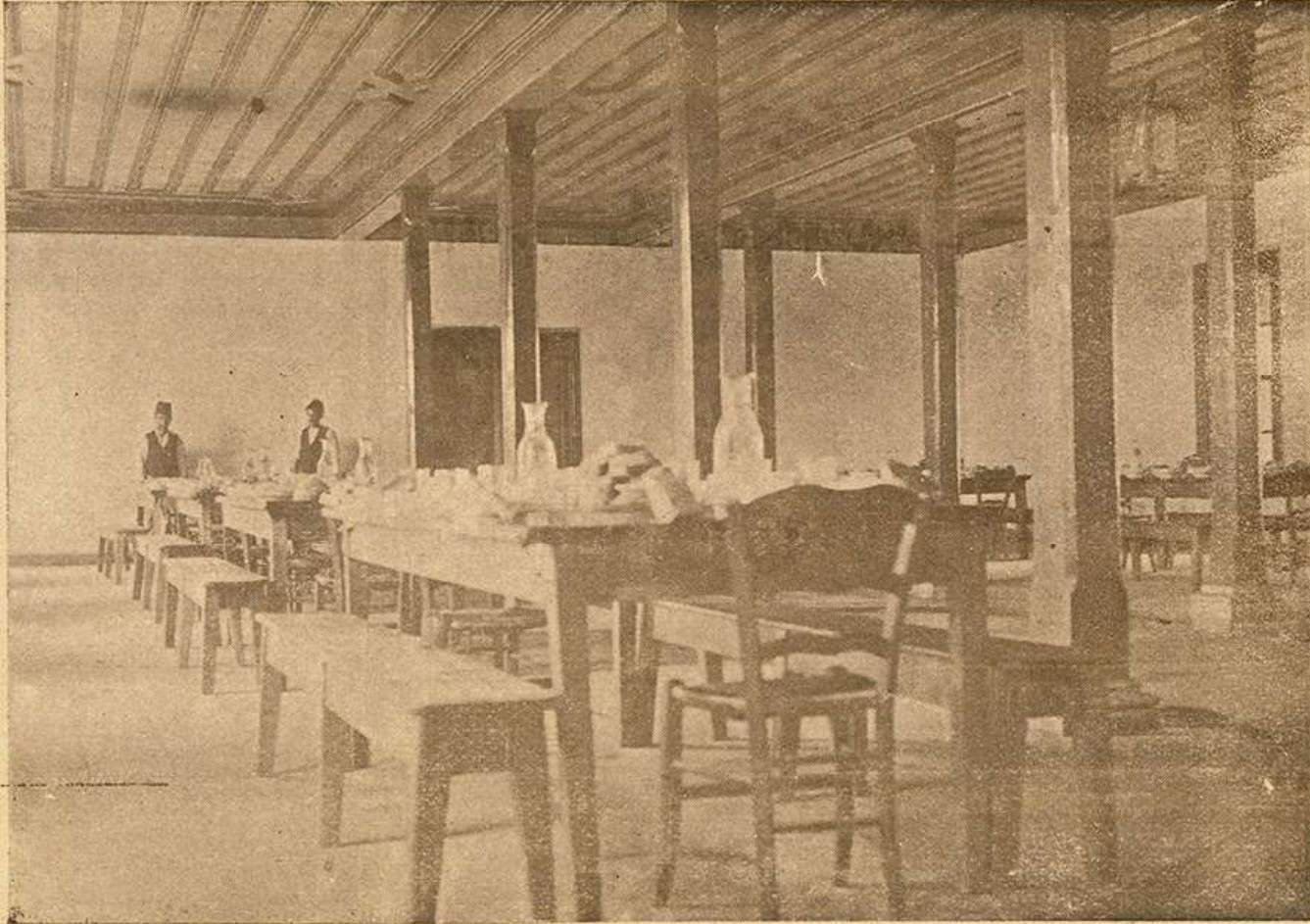
Ziraat Mektebi Planı,
Kaynak:Rektörlük Arşivi

HALKALI ZİRÂAT VE BAYTAR MEKTEB-İ ÂLİSİ

حلقة لی زراعت مکتبی — نک یاندن کورونشی

Ziraat Mektebi Ön Kısımdan Geçen Yoldan Fotoğraf,
Kaynak:Rektörlük Arşivi

حلقة لی زراعت مکتبی — یمکخانه سی

Ziraat Mektebi Yemekhaneden Fotoğraf,
Kaynak:Rektörlük Arşivi

HALKALI ZİRÂAT VE BAYTAR MEKTEB-İ ÂLİSİ

Ana mektep binasının ara kat döşemesi ahşaptır. 1894 Hicrî 1310 senesinde arşivlerde “büyük hareket-i arz” olarak adlandırılan depremde hasar gören binaların onarımı ve yenilenmesi dönemin mimarlarından Raimondo D’ Aranco’ya verilir.

Mektep binası zirâat ve baytar talebeleri için yetersiz kalınca; 1894 yılında baytar talebeleri Cindi Meydan’ın da kiralanan binaya nakledilir. Baytar Mektebi Müdürlüğüne Mehmet Ali Bey tayin edilir, Zirâat Mektebi Müdürlüğüne de Maşhar Bey getirilir ve artık mektebin yeni adı Halkalı Zirâat Mektebi Âlis-i’dir... I.Dünya Savaşı’nın başladığı 1914 yılında Halkalı Zirâat Mektebinin bağrından nice genç cepheye gider ve mektep iki sene mezun vermez. 1916 yılında savaş içerisinde zirâî üretime ve çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu için mektep yeniden açılır. 1922 yılında mektep rektörlük unvanı alır ve ilk rektör Ali Rıza Erten’i olur. 1928 yılında çıkartılan Islah-ı Tedrîsât Kanunu hükmünce mektep kapatılır ve talebeleri Orman Mektebine nakledilir. İki yıl aradan sonra Halkalı Zirâat Mektebi adıyla üç yıl süreli orta dereceli meslek okulu olarak eğitim-öğretim dönemi başlar. 1980 yılında Tarım Meslek Lisesi adıyla dört yıl olmak üzere öğretim süresi uzatılır. 2007 yılında Tarım Meslek Liselerinin kapatılma kararı gereğince okul da kapanır ve bir süre Emret Komutanım, Hatırla Sevgili gibi birçok yapımın setine ev sahipliği yapar. 2011 yılında İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesine devredilmesiyle eğitim vakfiyesini bir manada devam ettirmesi sağlanır.

Dönemin zor şartlarına rağmen böylesine bir yapı yapmak hiç şüphesiz bir başarıdır. Adeta “İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın” düsturunun vücut bulmuş hâlidir Halkalı Zirâat Mektebi... Zirâî çalışmaların yapıldığı mekteplerde ana öncelik olarak tarım ve hayvancılık esas alındığı için ortamın konforu bu iki hususa göre ayarlanırken Halkalı Zirâat Mektebinde yapılan mîmârî inceliklerde, avlu ve oda düzenlemelerinde imparatorluğun insana verdiği değeri idrak edebiliriz. Bu hususta görüyoruz ki hiçbir mîmârî yapı yoktur ki insanla bütün olmasın.

HALKALI ZİRÂAT VE BAYTAR MEKTEB-İ ÂLİSİ

129 yıllık çınarın gölgesinde eğitim alıyor olmaktan kıvanç duyduğumu ifade etmek isterim. Rektörlük binası olarak ana mektep binasında attığım her adımda ahşapların sesi ruhumu büyüler, attığım her adımda özgünlüğünü hissederim. Avludaki ağaçların sesinde Üstad Akif'in şiirlerini duyarım.

Azmin, emeğin, mimari inceliğin olduğu bu güzel mektebin havasını teneffüs etmek bana imparatorluğun iklimini yaşatır.

Bugün hâlâ Rektörlük binasının girişinde bulunan kitâbe de yer alan şiir beni çok etkiler.Çünkü tarım ve hayvancılığın öneminin anlatıldığı bu güzel şiir tarım ve hayvancılığın bir bütün olduğuna da vurgu yapar. Bu sebeble yazımı bu güzel şiirle bitirmek isterim:

Zer'dir iş-i cihanın atyebi.

Şah mevlâ sâye Han Abdülhamit

Eyledi ihya bu âli matlebi

Zer'dir amma mevâşîye menut,

Kıldı inşa bir de baytar mektebi

İki fenn-i nâfi'î cem' eyledi

İşbu dârü'l-feyzde teveüm gibi

Çâkeri Muhtar tarihin dedi:

Pek bedî oldu Zirâat Mektebi.

Günümüz Türkçesi ile;

Övdü, takdir eti ekip biçmeyi

Ümmetin rahmet saçan

Peygamberi

Çiftçilikti Adem'in ilk yaptığı

Çiftçiliktir işlerin en gözdesi

Himmeti bol padişah Abdülhamid

Kıldı gerçek çok güzel bir gayeyi

Ülke sağlıklı tarım yapsın diye

Yaptı Yükseltti bu parlak merkezi

Sonra olmaz diye hayvansız tarım

Açtı burada bir de baytar mektebi

İki parlak fenni koydu yan yana

Bu bilim yurdunda ikizler gibi

Rabbim, o Şahlar Şahının yıldızı

Parlasın durdukça dünya ebedi

Şöyle tarih düştü şu seçkin köle

"Pek güzel oldu Zirâat Mektebi"

Günümüz İstanbul Zaim Üniversitesi
Rektörlük Binası Ana Kapısı

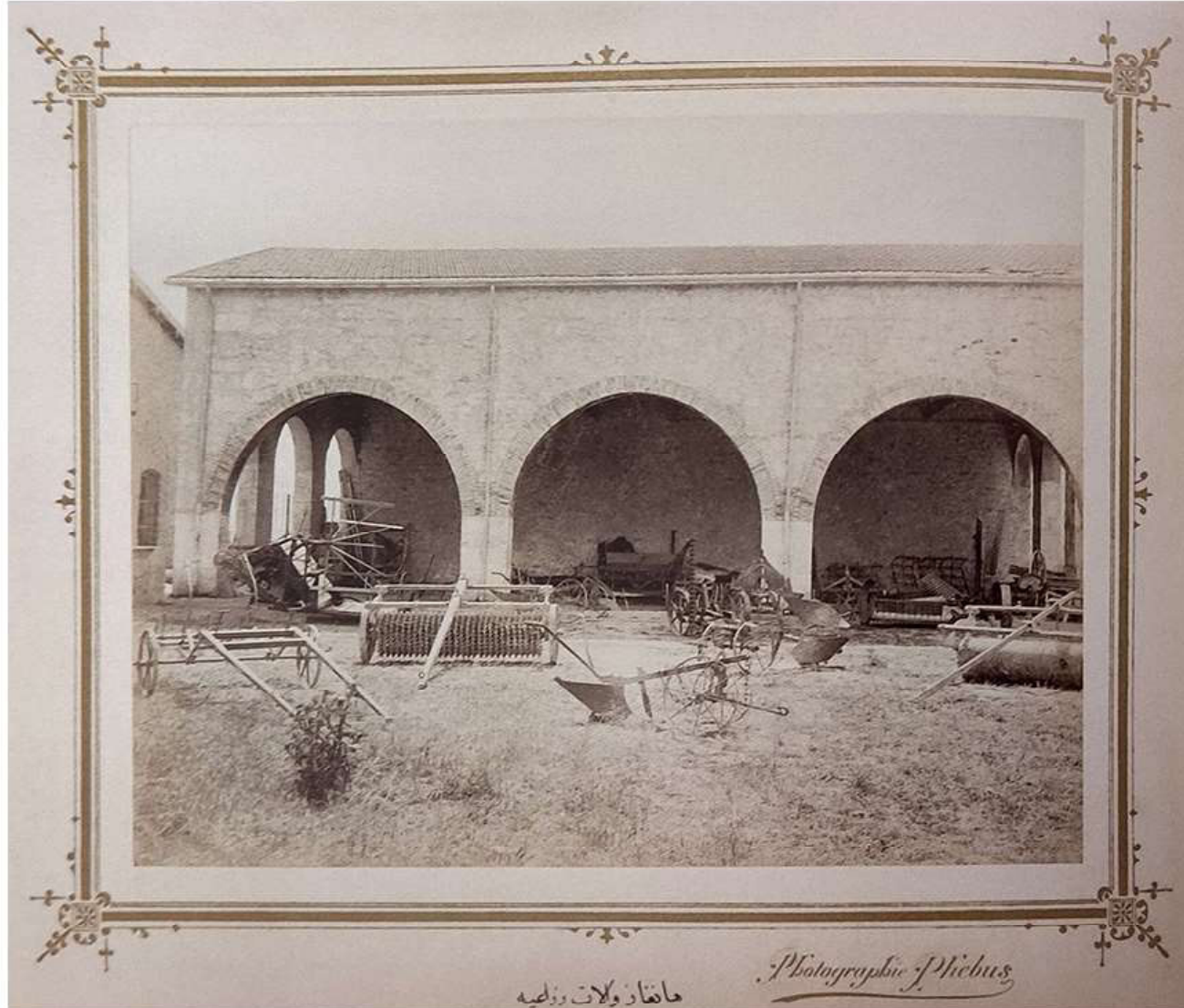
Sırrızâde Ali Rıza, 1309

HALKALI ZİRÂAT VE BAYTAR MEKTEB-İ ÂLİSİ

حلقه لی زراعت مکتبی — کیمیاخانه سی

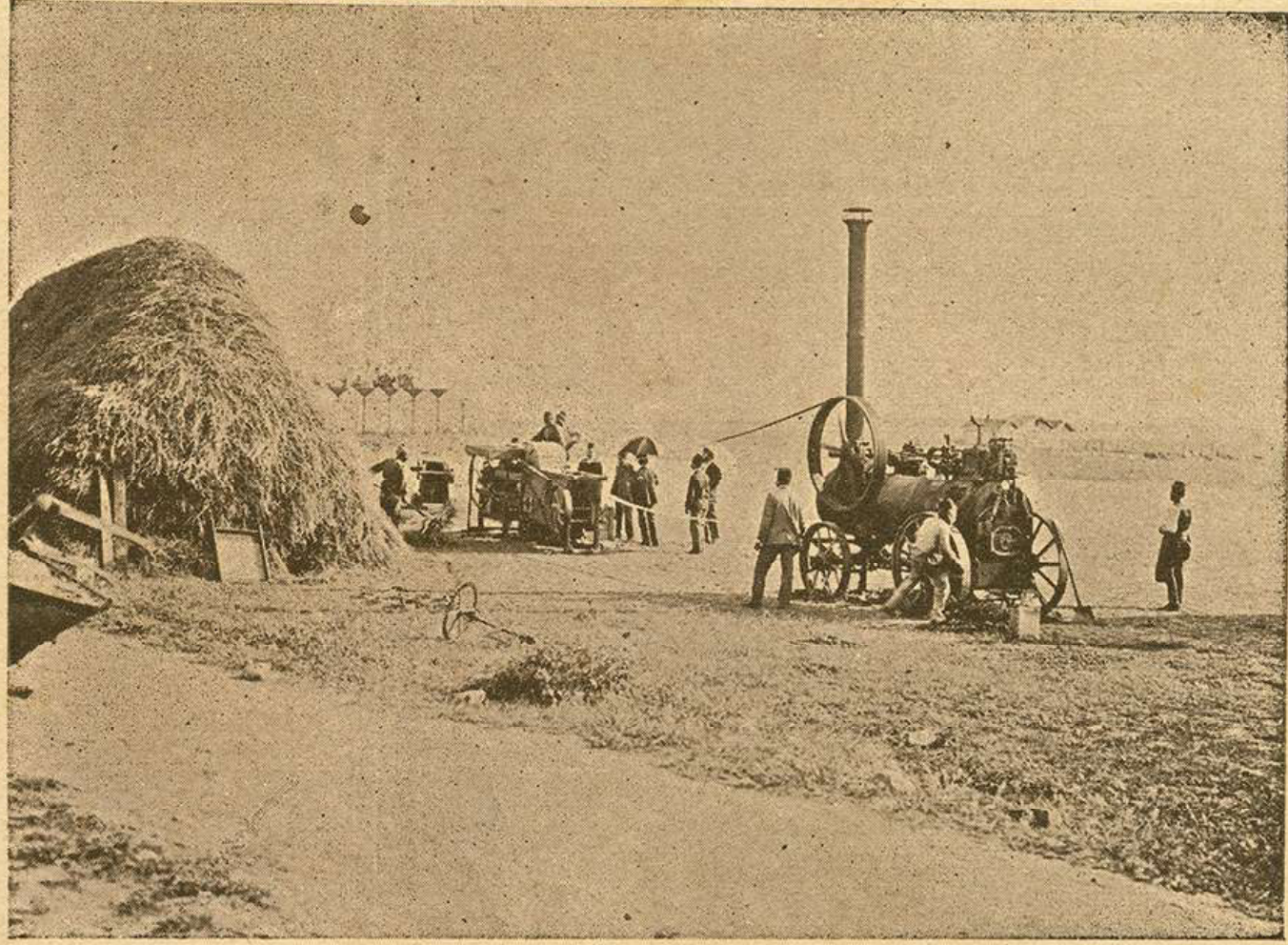
Ziraat Mektebi Laboratuvarından Görüntü,
Kaynak:Rektörlük Arşivi

ماقازولات و ازمیه

Photographic Pichus

Ziraat Mektebi Araçları,
Kaynak:Rektörlük Arşivi

حلقه‌لی دراعت مکتبی — حرمان عملیاتی

حلقه‌لی دراعت مکتبی — یری اصولیله حرمان عملیاتی

Ziraat Mektebi Çalışma Alanları,
Kaynak:Rektörlük Arşivi

HALKALI ZİRÂAT VE BAYTAR MEKTEB-İ ÂLİSİ

*Ziraat Mektebi Amfide Ders Dinleyen Talebeler,
Kaynak:Rektörlük Arşivi*

*Ziraat Mektebi Çiftçi Bayramı'ndan Hatıra, Talebeler Sofrada
Kaynak:Rektörlük Arşivi*

BİR SANATKÂR BİR SANAT

MEVLÜT ÇİLLER (1942-2017)

Şura Nur Uzun*

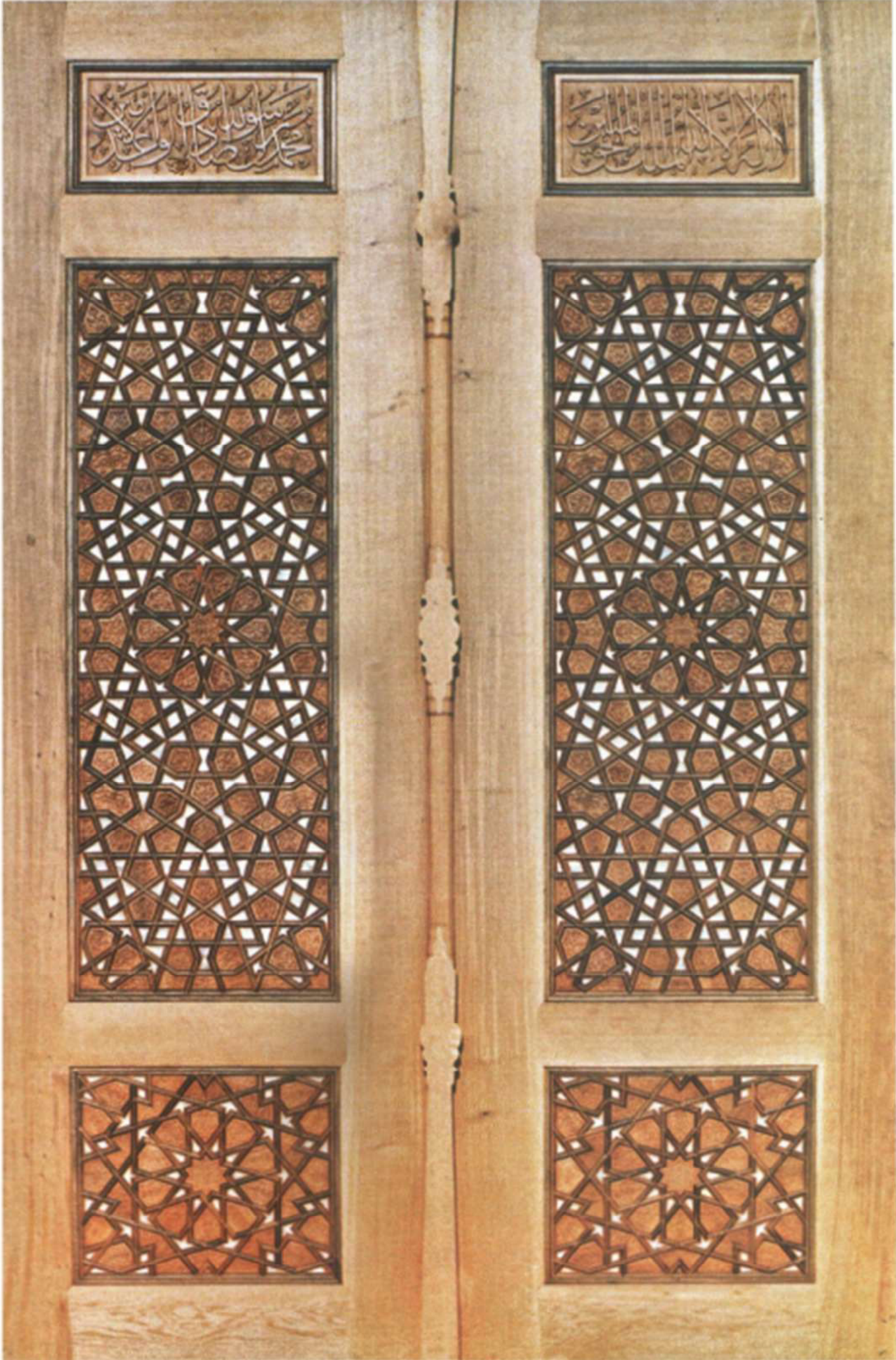
Konya'nın Yaylapınar köyünde doğdu. İlkokuldan sonra Çolak Ali lakabıyla tanınan ve marangozluk zanâatını icrâ eden Ali Adıbelli'nin yanında çıraklığa başladı. Ahşaba olan merakı ve marangozluk zanâatıyla uğraşması, onu küçük yaşlarda meşk sahibi yaptı. Kalfalığı sırasında künde-kârî zanâatını yakından inceleme fırsatı buldu.

Selçuklu yapısı olup, bugün Konya’da bulunan Alâeddin Câmî’nin minberi ve Sahip-i Ata Câmî’nin künde-kârî kapısının restorasyonunda çalıştı. Künde-kârî unsurların yapımında uygulanan tekniklerin nasıl yapıldığına dair bilgi almak için döneme ait diğer yapıların künde-kârî işlerini yakından inceledi. Künde-kârî için uzun yıllar süren çalışma ve gayretleri neticesinde ustalığına mahiyet kattı.

Ustasının kendisine çokça söylediği "Eşek ölür yük semeri, zengin ölür para kemeri, sanatkâr ölür kalır eseri" sözünü kendisine düstur edinip icâzetini aldı.

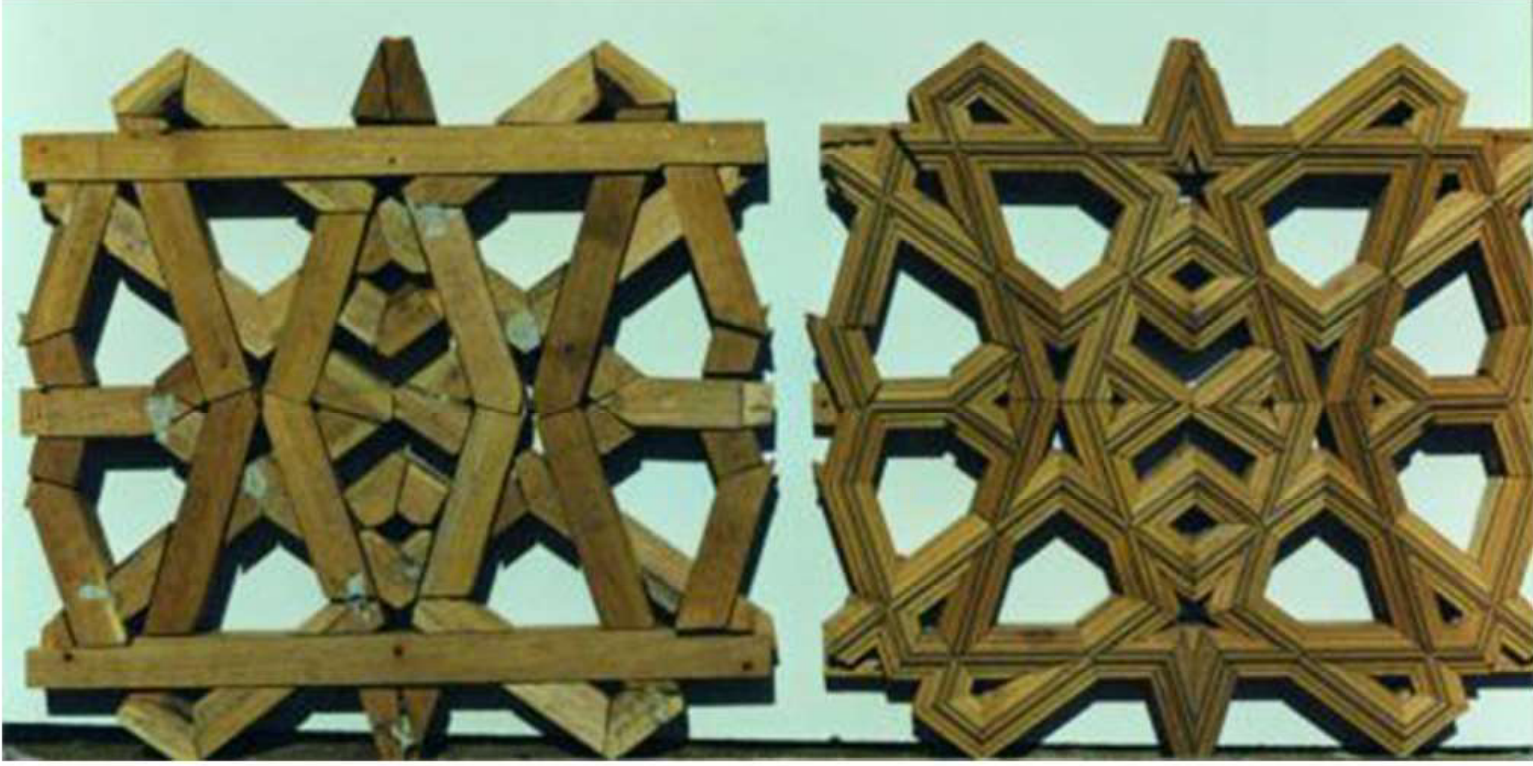
1983 yılında Cihanbeyli ilçesinin Yeniceoba Kasabasında kesme taştan inşa edilen, Kütükuşağı Köyü Câmî’nin minber ve vaaz kürsüsü ilk eserleridir. İlk eserlerini ustalıkla icra etmiş olması, zamanın devlet büyükleri tarafından ilgi ile karşılandı. Mevlüt Çiller, ülkemizde künde-kârî sanatının yeniden diriltilmesinde öncü rolü üstlenmiş olduğunu, Ankara Kocatepe Câmî’nin künde-kârî işlerindeki marifeti ile bir kez daha göstermiştir.

Ankara Kocatepe Câmii, Fotoğraf: Çiller Kündekâri

Hem Türkiye’de hem de dünyada eserler verdi. Konya Meram Hasbeyoğlu Câmî, Bursa Şeyh Edebalî Câmî, Japonya’da Tokyo Câmî, Almanya Berlin’de Şehitlik Câmî, Amerika Washington’da Diyanet Center Merkezi eserlerinin bulunduğu yapılardan sadece birkaçıdır.

Japonya Tokyo Câmî, Fotoğraf: Hassa Mimarlık

Kudüs, Mescid-i Aksa Minberi, Fotoğraf: Çiller Kündekârî

Bunlara ilaveten, Yahudiler tarafından ateşe verilen **Mescid-i Aksa** için yürütülen bir restorasyon projesi kapsamında, küle dönen 8 asırlık minberin, aslına uygun bir şekilde yeniden yapılma çalışmasında yer aldı. “**Selahaddin Minberi**” diye bilenen minber, kendisi için çok büyük önem taşıyan çalışmasıdır.

Mevlüt Çiller kendisinden talep edilmesi sebebiyeti ile bazı eserlerinde Arapça yazıyla “Amele Mevlüt Çiller el-Konevî” imzasını kullandı. Sanatıyla icra ettiği eserlerine hayran bıraktığı gibi alçak gönüllüğü ile kalpleri de fethetmeyi ihmal etmeyen Ustamız, her fani gibi Dar-ül Beka’ya irtihal etti.

Gördüğümüz desenler gelişi güzel bir desen değildir. Bu eşsiz sanatın sırları, mutlak surette tablaların belli bir sayıya denk gelmesindeki kompozisyonda gizlidir. İnşallah çoğu fani gibi hayatın hay huyu içerisinde böyle bir sanatın inceliklerini idrak edip ihya eden Mevlüt Çiller’de unutulup gitmez...

Osmanlıca Lügatı'nda; tutma, kavrama, yakalama anlamına gelen künde-kârî, Farsçadan dilimize geçmiş olup, kelimenin asıl hali kende-kârîdir. Künde-kârî sanatını icrâ eden ustalara da **künde-kâr** denir.

Hakiki künde-kârî: beşgen, sekizgen, baklava ve çok kollu yıldız gibi çeşitli geometrik şekillerden oluşan küçük ahşap parçaların, tutkal ve çivi kullanmaksızın, delik ve zıvana çatma sisteminde örülen iskelet tablalarının kınış sistemi ile geçirilmesi suretiyle yapılan ahşap uygulama tekniğidir. **Çeşitli geometrik şekillerden oluşan ahşap tablaların sayısı gelişi güzel olmayıp, Esmâ-i Hüsnâ (Allah'ın 99 ismi) gibi belirli sayılara denk getirilip, kâğıt üzerine künde-kârî'nin tabla planı çizilir. Oluşan bu tablo planı üzerinde delik ve zıvana sistemi için numaralandırmalar yapılır. Tek tek hazırlanan ahşap parçalar numara sırasına göre birleştirilir. Geometrik tabloların üzerlerine yer yer ahşap oymacılık, Sedef, Bağ, Fildişi kakmacılık yapılır.**

BİR SANATKÂR BİR SANAT **KÜNDEKÂRİ SANATI**

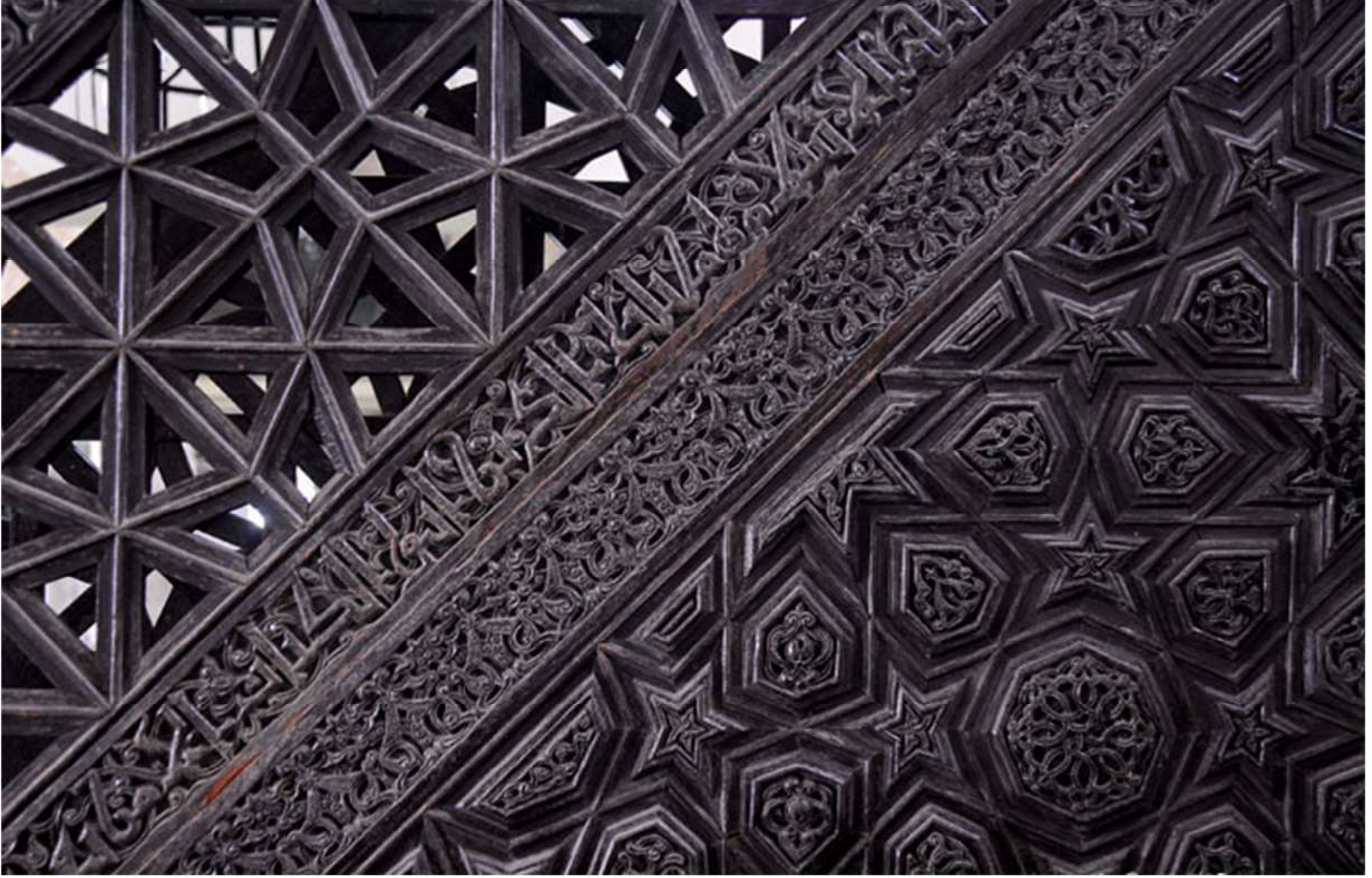
Bu tekniğin çalışma prensibi, ahşap parçaların eğrilme yönleri birbirine zıt gelecek şekilde, parçaların bünyesinde oluşturulan yivler ve girinti-çıkıntılarının birbirine geçirilmesi esasına dayanır. Böylelikle organik malzeme olan ahşabın yazın küçülüp kışın büyümesinden dolayı fiziksel yapılarında meydana gelen yarıma, esneme ve açılma gibi kusurların oluşması engellenmiş olunur.

Geleneksel Türk Mimarisinde büyük önem taşıyan kündekârî sanatı minberlerde, vaaz kürsülerinde, rahlelerde, korkuluklarda, pencere ve kapı kanatlarının yanı sıra bazı tavan göbeklerinde de kullanılmıştır.

Aynı zamanda Türk-İslam El Sanatlarından da biri olan kündekârî, Selçuklular vasıtasıyla Anadolu'ya taşınmıştır. Selçuklular'ın diğer sanatlarda olduğu gibi ağaç işçiliğinde de oldukça ilerlemiş teknik bilgiye ve yeteneğe sahip olmaları, onları gerçek anlamda kündekârîyi İslam dünyasında yaygınlaştıran ve gelişmiş ilk örneklerini veren medeniyet kılmıştır. Ancak bu sanat en parlak evresini Anadolu'da tamamlamıştır.

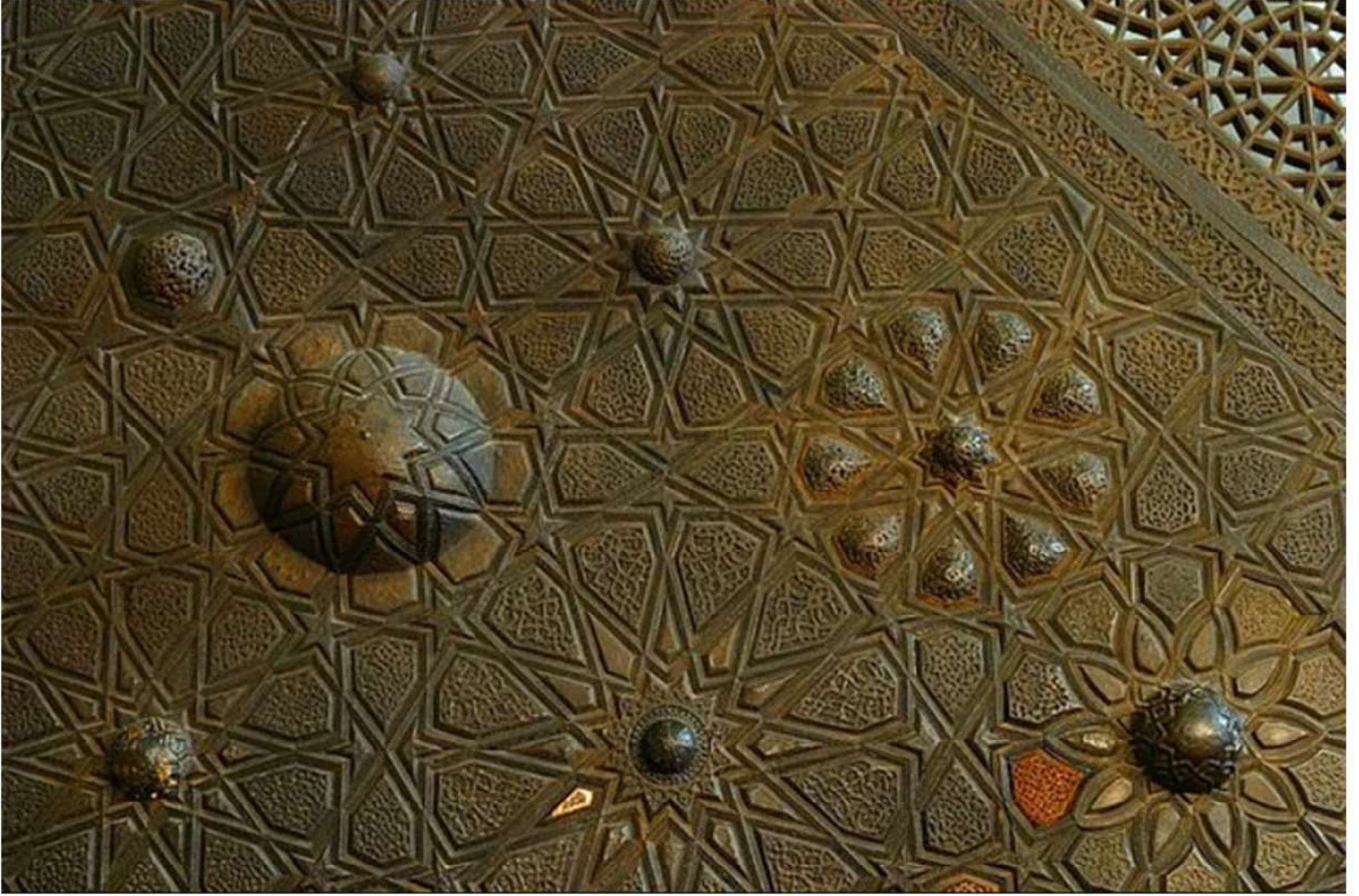
Selçuklular döneminde geometrik desenler açık ve daha belirgin, kayıtların kalınlığı geniş ve pahlı oyma (derin oyma) kullanılmıştır. Özgün Selçuklu künde-kârî işçiliğine; **Konya Alaaddin Câmii, Beyşehir Eşrefoğlu Câmii, Sivrihisar Ulu Câmii, Aksaray Ulu Câmii, Malatya Ulu Câmii, Harput Sere Hatun Câmii ve Siirt Ulu Câmii** minberlerini örnek olarak verebiliriz.

Konya Alâeddin Câmî, Fotoğraf: Mustafa Cambaz

Osmanlılar döneminde, Selçukluların sade künde-kârî tekniğinden uzaklaşarak desenler küçültülüp, inceltilmiş ve Rumi motifler kullanılmıştır. Hareketli ve göz dolduran sedef, fildişi, bağa, altın ve gümüş gibi ağaçtan başka yardımcı malzemelerden yararlanılarak künde-kârî tekniğinde zengin üsluplar oluşturulmuştur. Böylelikle künde-kârî yapım teknikleri zirveye ulaştırılmıştır. **Niğde Sungur Bey Câmii, Ürgüp Taşkın Paşa Câmii, Birgi Ulu Câmii, Manisa Ulu Câmii, Bursa Ulu Câmii** minberlerini **Ankara Hacı Bayram Câmii Türbesi'nin iç kapısını ve Manisa Muradiye Câmii'nin iç kapısını** bu dönemin örnekleri sayabiliriz.

BİR SANATKÂR BİR SANAT KÜNDEKÂRİ SANATI

Bursa Ulu Câmi Minberi

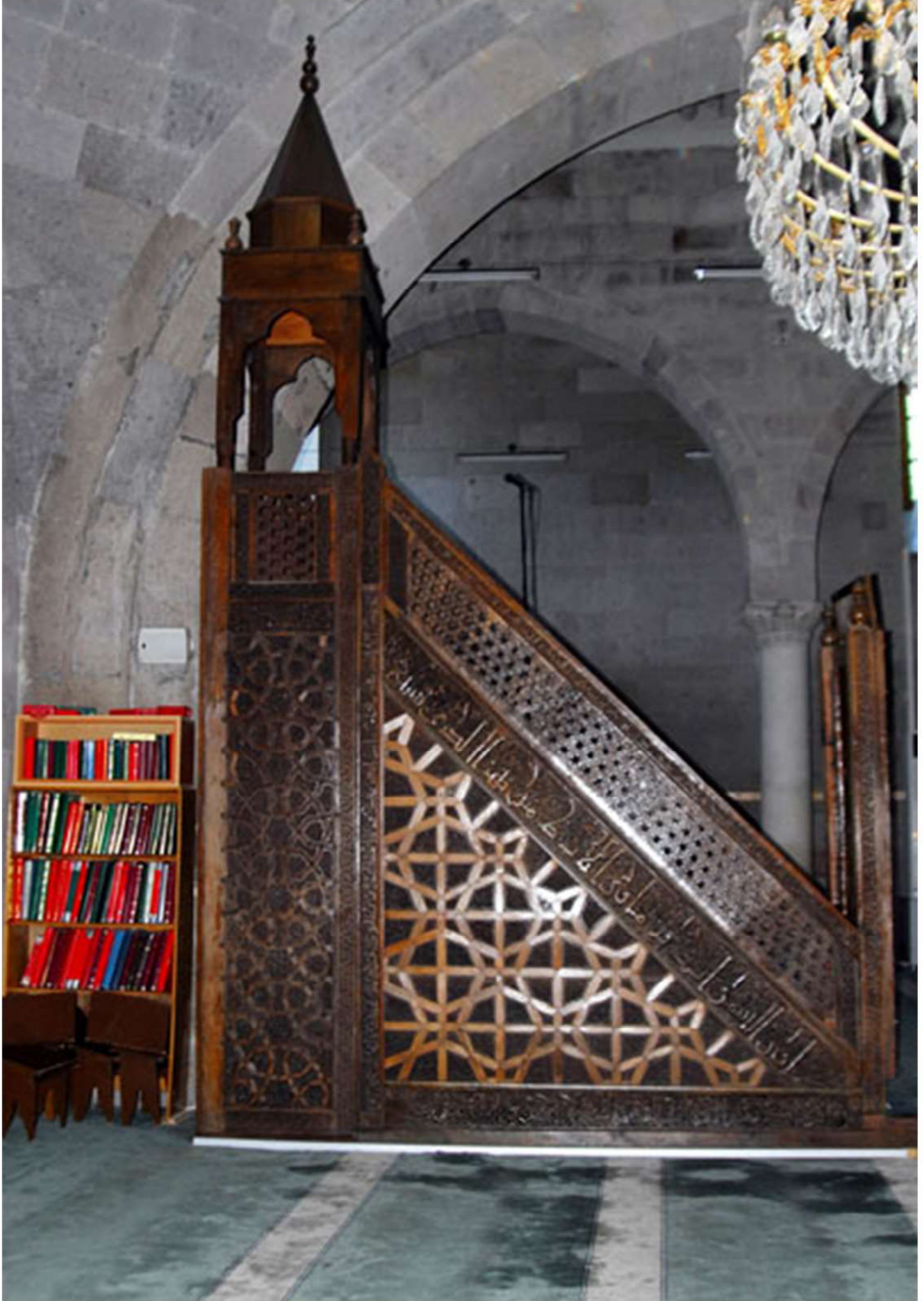
Hakiki künde-kârîde elde edilen görsel başarının taklit edilerek işin konstrüksiyon aşamasının göz ardı edilmesi ile daha az ustalık harcanarak yapılan künde-kârîye **Taklit Künde-kârî** denir. Künde-kârî görünümünü elde etmek için taklit künde-kârî üç farklı yöntem ile yapılır. Bu yöntemler, çakma ve kabartmalı, çakma ve yapıştırmalı ve kafes işi künde-kârîdir.

1. Çakma-Kabartma Künde-kârî:

Bu teknikte ahşap levhalar üzerine içleri yine genelde arabesk motiflerle doldurulan geometrik şekiller kabartma olarak ve birbirinden ayrık biçimde işlenmiş, aralarına ayrıca hazırlanan çerçeve çıtaları çivilerle çakılmıştır. Bu tekniğin başlıca örnekleri Ankara Alâeddin Câmî, Kayseri Ulu Câmî, Kayseri Huand Hatun Câmî. Ankara Kızıl-bey Câmî, Divriği Ulu Câmî ve Ankara Arslanhane Câmî minberleriyle Kastamonu Candaroğlu Mahmud Bey Câmî'nin kapısıdır.

Kayseri Ulu Câmî Minberi, Çakma- Kabartma Künde-kârî, Fotoğraf: Mustafa Cambaz

Kayseri Ulu Câmî Minberi, Çakma-Kabartma Kündekârî, Fotoğraf: Mustafa Cambaz

2. Çakma-Yapıştırma Kündekâri:

Kündekâri görünümü veren bütün parçalar ayrı ayrı hazırlanıp ahşap levha üzerine tutkal ve çivi yardımıyla tespit edilmiştir. Başlıca örnekler **Ankara Ahî Elvan Câmî'nin** minberi, **Merzifon Çelebi Sultan Medresesi'nin** dış kapısı ve **Amasya Mehmed Paşa Câmî'nin** kapısıdır.

Ankara Ahî Elvan Câmî Minberi, Çakma-Yapıştırma Kündekâri, Fotoğraf: Mustafa Cambaz

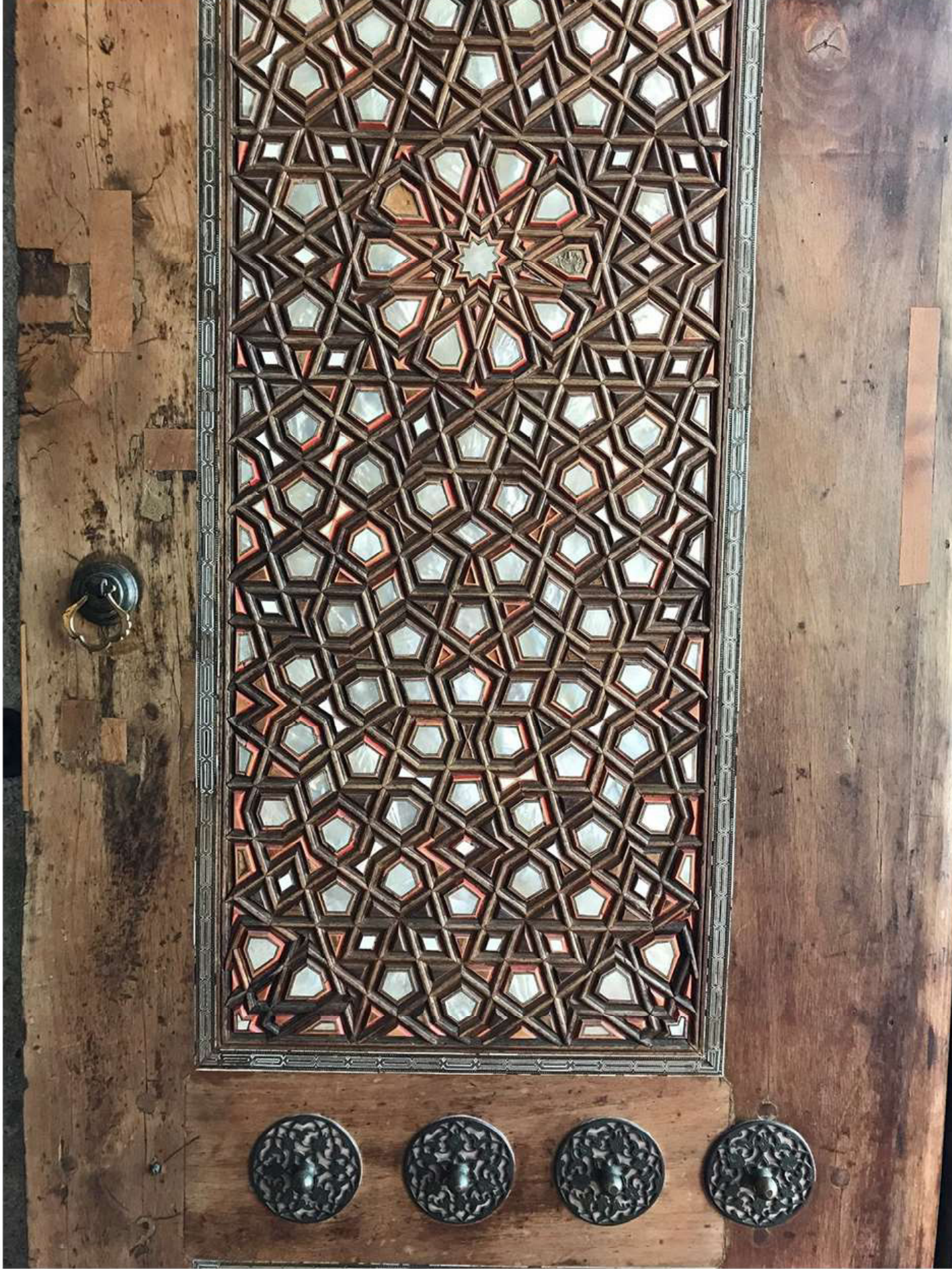
3. Kabartma Kündekâri:

Ahşap levha kündekâri izlenimi verecek şekilde kabartmalarla süslenmiştir. Aslında teknik açıdan kündekâri ile en küçük bir ilişkisi bulunmadığı halde bu adla anılmasının sebebi sadece görünüm itibarıyla ona benzemesidir. Bu tarzda kabartmaların yüksekliği diğerlerine oranla daha düşük seviyededir. **Kayseri Ulu Câmî, Ankara Hoca Paşa Câmî, Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti, Ermenek Akmesjid ve Beyhekim Mescidi** kapıları bu teknikte yapılmış eserler arasındadır.

BİR SANATKÂR BİR SANAT KÜNDEKÂRİ SANATI

Mevlüt Çiller ve Kündekâri hakkında öğrendiğimiz tüm bu bilgiler aslında bizi şu sonuca vardırır:

Türk-İslam El Sanatlarımızın usta-çırak ilişkisinden doğan mârifet, üç hasrete sahiptir. Kanaat, sanat ahlâkı, sabır ve sebat.

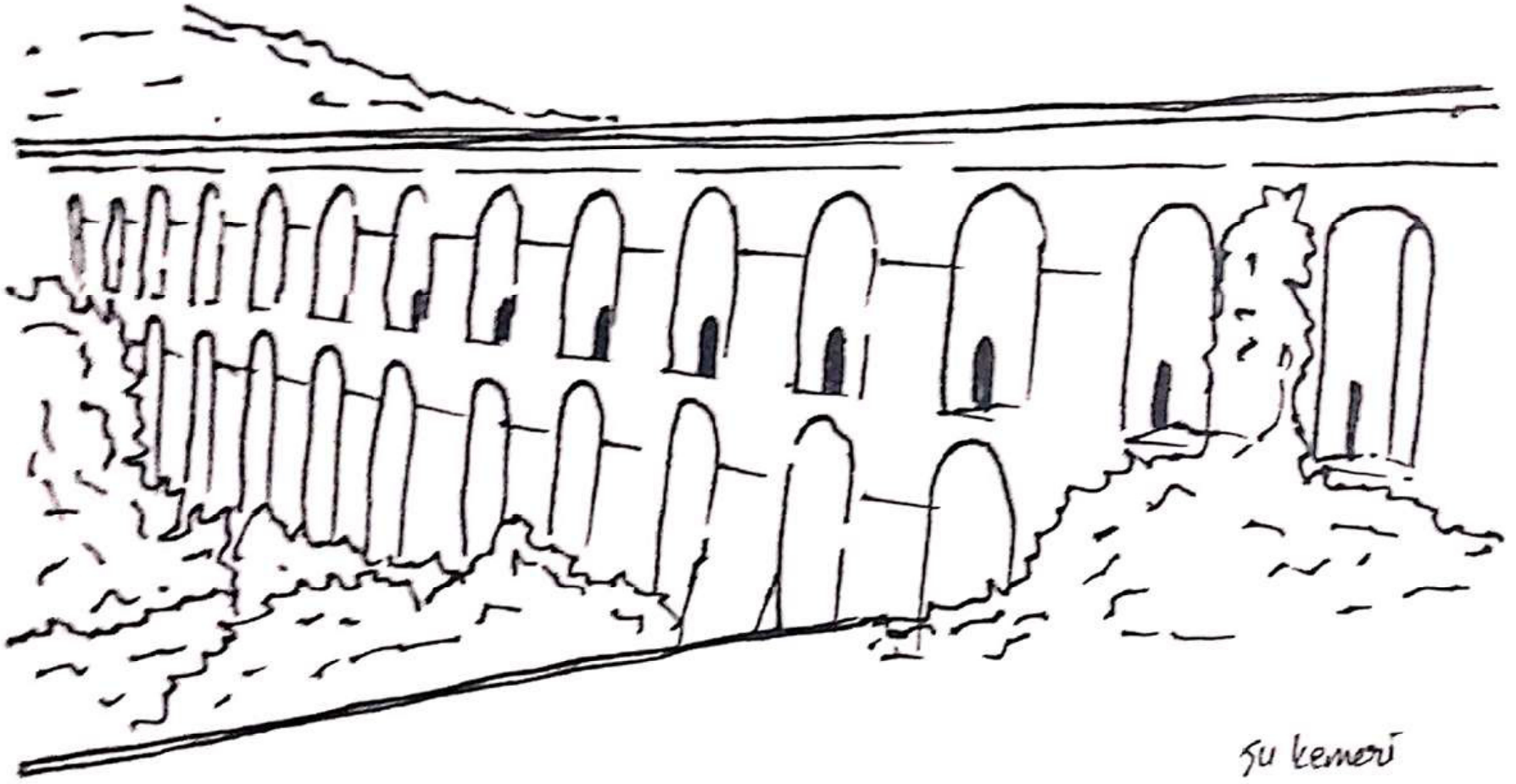
Manisa Muradiye Câmî kapısı sağ kanat, Fotoğraf: Şura Nur Uzun

Sırdaki kündekâri, Mevlüt Çillerl Belgesel
Eskimeyen Ustalar, Kündekâri Sanatı, Mevlüt Çillerl Belgesel
Kündekari Sanatı, Mevlüt Çillerl Derin Kökler Programı
Geleneksel Türk El Sanatlarımızı Yaşatan Kündekâri Ustası Mevlüt Çiller, Yüksek Lisans Tezi, Hamide Soysal
[https://fenbildergi.aku.edu.tr/1101/015602\(13-20\).pdf](https://fenbildergi.aku.edu.tr/1101/015602(13-20).pdf)
https://www.academia.edu/31120902/T%C3%BCrk_Sanat%C4%B1_%C3%9Czerine_Denemeler
<https://cdn.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/26/C26008684.pdf>

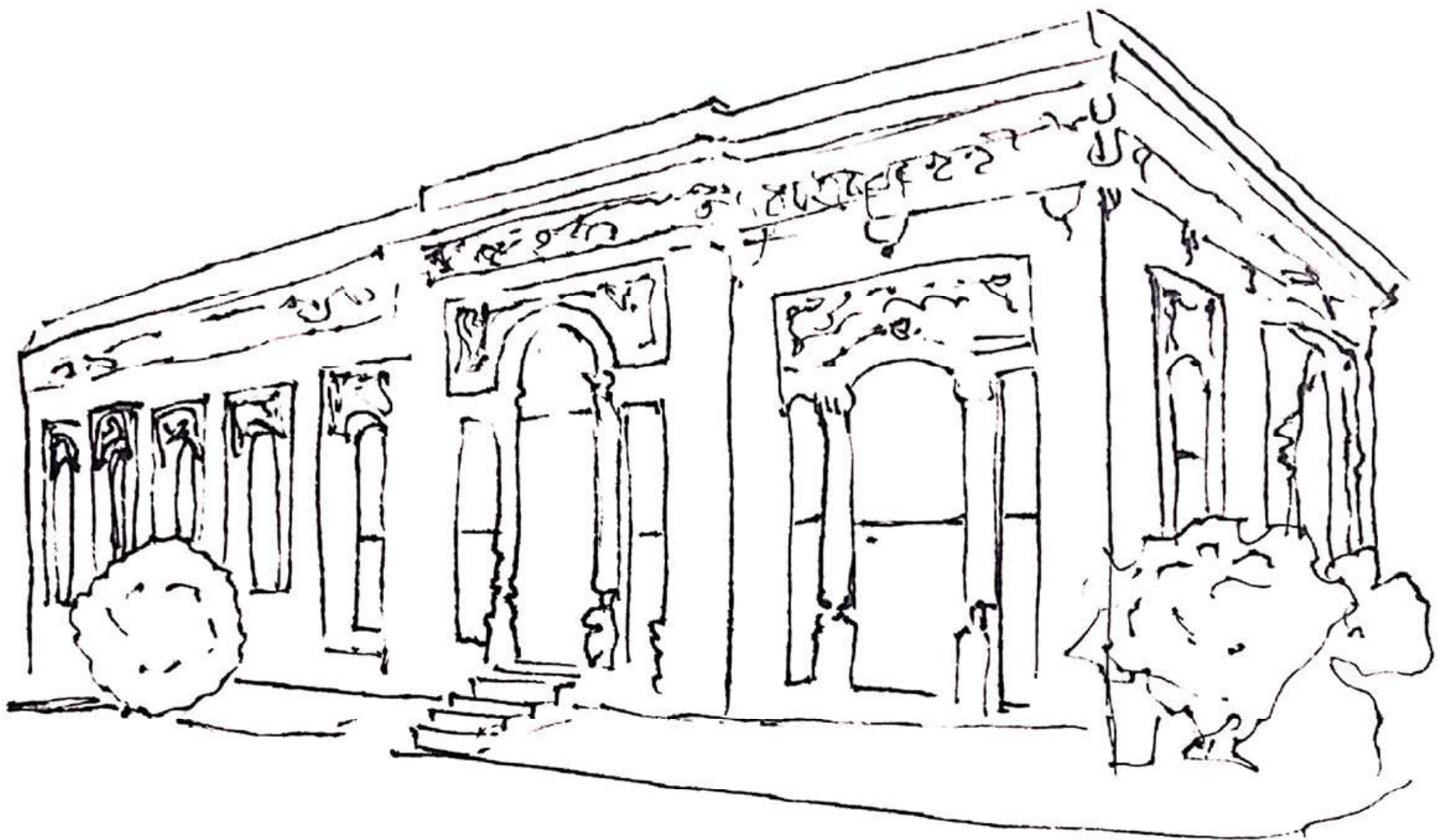

Yavuz Sultan Selim Türbesi Kapısı, Fotoğraf: Mustafa Cambaz

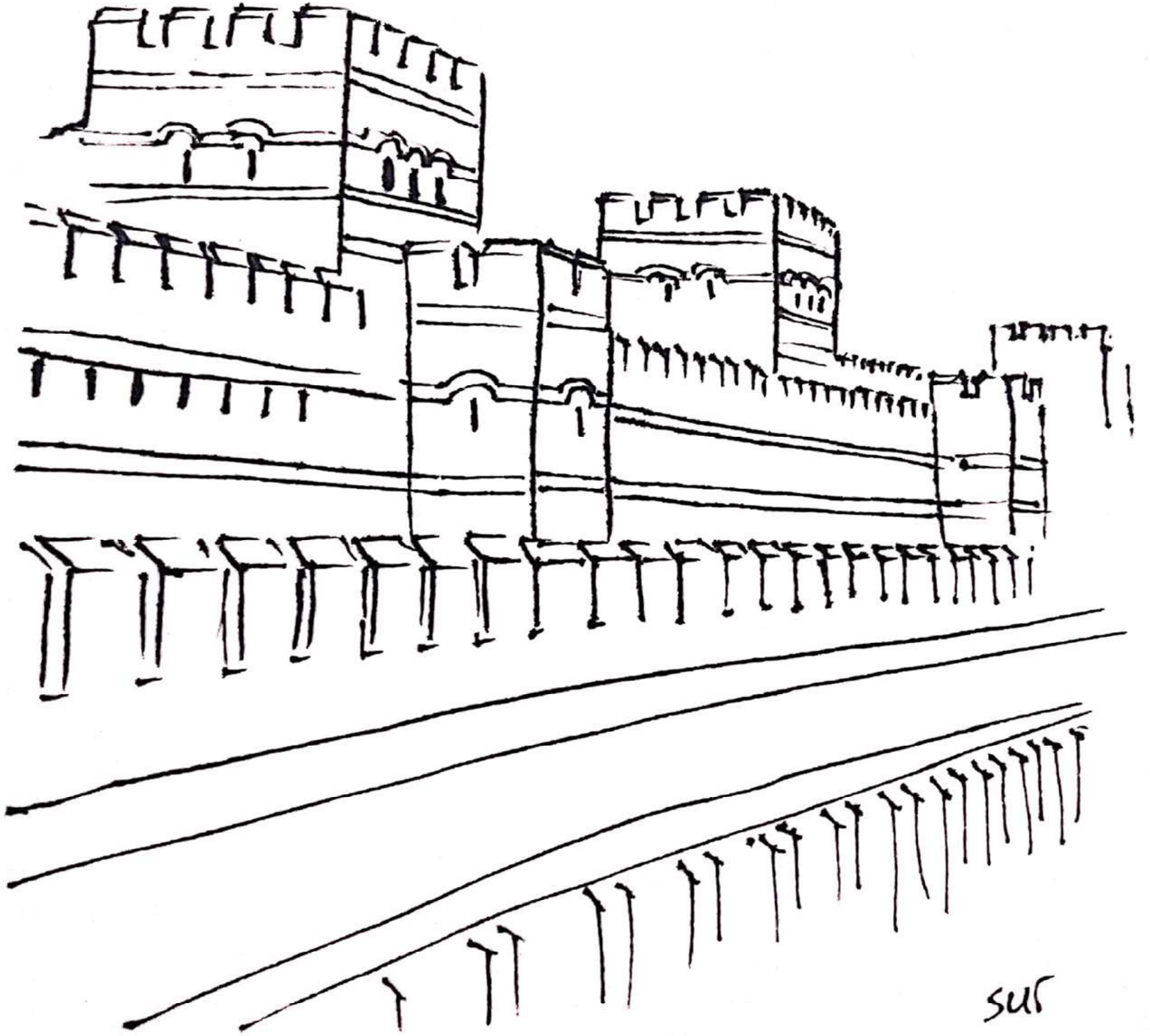
Su Kemerı: İlk kez Romalılarca uygulanmış olan üzerinde su yolu bulunan, tuğla veya taştan kemerli köprü, akedük.

Kasır: Savunmalı hükümdar sarayı (şato) veya büyük köşk.

Sur: Kentleri kuşatan, kuleli ve mazgallı kale duvarı.

İZÜ
MİMARLIK VE SANAT
KULÜBÜ

Bu dergi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Mimarlık ve Sanat Kulübü
yayınıdır.

*Eskiz, Ömer Faruk Tekin